

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave (Regnskap)

ØKB3111

Predefinert informasjon

Startdato:	03-05-2019 15:30	Termin:	2019 VÅR
Sluttdato:	10-05-2019 14:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave - med muntlig presentasjon		
SIS-kode:	203 ØKB3111 1 PRO-1 2019 VÅR Haugesund		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Kandidatnr.: 107

Informasjon fra deltaker

Tittel *: Norske børsnoterte selskapers rapportering av immaterielle eiendeler: En empirisk undersøkelse av noteopplysninger om immaterielle eiendeler i henhold til International Accounting Standards Board

Engelsk tittel *: Norwegian listed companies' reporting of intangible assets: An empirical study of disclosures of intangible assets in accordance with the International Accounting Standards Board.

Egenerklæring *: Ja **Inneholder besvarelsen Nei**
konfidensiell materiale?:

Jeg bekrefter at jeg har registrert oppgavetittelen på norsk og engelsk i StudentWeb og vet at denne vil stå på vitnemålet mitt *: Ja

Gruppe

Gruppenavn: (Anonymisert)

Gruppenummer: 3

Andre medlemmer i gruppen: 102, 109

Jeg godkjenner avtalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

**Høgskulen
på Vestlandet**

Norske børsnoterte selskapers rapportering av immaterielle eiendeler: En empirisk undersøkelse av noteopplysninger om immaterielle eiendeler i henhold til International Accounting Standards Board.

Norwegian listed companies' reporting of intangible assets: An empirical study of disclosures of intangible assets in accordance with the International Accounting Standards Board.

**Av: Kristina Yuan Chao Håland, Marie Amalie Eidem Brandtzæg
og Valeriia Atamaniuk**

Bacheloroppgave i økonomi og administrasjon

Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap

Institutt for økonomi og administrasjon, program: ØKB

Veileder: Øivind André Strand Aase

Haugesund, Mai 2019

Vi bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, *jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 10.*

Dette arbeidet er gjennomført som en del av bachelorstudiet i økonomi og administrasjon ved Høgskulen på Vestlandet og er godkjent som sådan. Godkjennelsen innebærer ikke at HVL innestår for metodene som er anvendt, resultatene som er fremkommet og konklusjoner og vurderinger i arbeidet.

Bacheloroppgavens tittel: Norske børsnoterte selskapers rapportering av immaterielle eiendeler: En empirisk undersøkelse av noteopplysninger om immaterielle eiendeler i henhold til International Accounting Standards Board.

Kristina Y. C Håland

Marie A. E. Brandtzæg

Valeriia Atamaniuk

(Sign)

(Sign)

(Sign)

Veileder: Øivind André Strand Aase

Gradering: Offentlig

Forord

Denne oppgaven er en del av det avsluttende semesteret i bachelorstudiet i økonomi og administrasjon. Profilen vi går er regnskapsprofilen ved Høgskulen på Vestlandet, studiested Haugesund.

Som emnebeskrivelsen lyder skal oppgaven handle om problemstillinger som har tilknytning til det økonomisk/administrative fagområdet. Oppgaven skal primært knyttes til praktiske problemstillinger eller utfordringer i bedrifter eller offentlig etat.

Selv om vi befinner oss i en region med hovedsakelig små og mellomstore foretak, har vi valgt å utvide spekteret til å studere børsnoterte foretaks finansielle rapportering. Vi spesifiserer oss inn på noteopplysninger om immaterielle eiendeler, og analyserer årsrapporter fra Oslo Børs.

Vi vil benytte anledningen til å takke for en utmerket veiledning og oppfølging av Øivind André Strand Aase, som har engasjert seg under hele forskningsprosessen vår.

Kristina Y. C. Håland

Marie A. E. Brandtzæg

Valeriia Atamaniuk

Sammendrag

I denne oppgaven undersøker vi kvaliteten på noteopplysninger om immaterielle eiendeler for norske børsnoterte selskaper. Vi ser på om selskapene oppfyller kravene i IAS 38, samt hvor god kvalitet det er på notene. I tillegg supplerer vi undersøkelsen ved å se på kvaliteten på notene i lys av kvalitetskravene hos IASB (2010). Videre vurderer vi om det er faktorer som har sammenheng med kvaliteten på notene.

Den internasjonale standarden IAS 38 – Intangible Assets, har flere detaljerte krav til innholdet i noteopplysning om immaterielle eiendeler. Selskaper som er pliktige å følge IFRS skal gi en del opplysninger for hver klasse av immaterielle eiendeler de innehar. Regnskapsloven av 1998 regulerer i §3-9 at alle selskaper som fører konsernregnskap skal følge IFRS.

Undersøkelsen tar utgangspunkt i en todelt problemstilling som følger; ***Norske børsnoterte selskapers noteopplysninger om immaterielle eiendeler: hvor god er kvaliteten på notene sett i lys av notekravene hos IAS 38 punkt 118?***

Og hvordan har størrelsen på de immaterielle eiendelene sammenheng med kvaliteten på notene?

Vi har gjennomført en undersøkelse av 90 utvalgte norske selskaper notert på Oslo Børs. Metoden for denne undersøkelsen er en tverrsnittundersøkelse med dokumentanalyse. Resultatene viser at 92% av selskapene opplyser om de immaterielle eiendelenes økonomiske utnyttbare levetid. 95% opplyser om avskrivningsmetoden som er brukt for de immaterielle eiendelene. Når det gjelder opplysning om akkumulerte av- og nedskrivninger er funnene nede i 83% oppfyllelse blant selskapene. Flesteparten av selskapene (97%) opplyser om hvorvidt avskrivning av immaterielle eiendeler inngår i resultatregnskapet, altså ved en henvisning til notenummeret.

Selv om resultatene våre viser at det er store andeler av utvalget som oppfyller notekravene, så er det ikke nødvendigvis slik at notene er av god kvalitet derav. Kvaliteten måler vi ved et såkalt score-system, som strekker seg fra 0 (dårligst) til 4 (best). Resultatene viser at gjennomsnittlig kvalitetsscore for opplysning om økonomisk utnyttbar levetid er 3,23.

For avskrivningsmetoden er gjennomsnittlig score 3,26. Gjennomsnittlig score for opplysning om akkumulerte av- og nedskrivning er 3,16 og for henvisning i resultatregnskapet er den 2,97.

For å undersøke om størrelsen på immaterielle eiendeler i andel av egenkapital og av totalkapital har sammenheng med kvaliteten på notene, foretar vi en korrelasjonsanalyse. Funnene her er at det ikke er noen sammenheng, foruten de selskapene som hadde immaterielle eiendeler som utgjorde 21-30% av egenkapitalen. For disse fant vi en moderat korrelasjon med kvalitetsscore på notene. Tilsvarende for de med 11-15% av totalkapitalen hadde en moderat korrelasjon med kvalitetsscoren.

Abstract

In this assignment, we examine the quality of the note disclosure to intangible assets for Norwegian listed companies. We look at whether the companies meet the requirements of IFRS, and how good the quality is on the notes. In addition, we supplement the survey by looking at the quality of the notes considering the quality requirements of the IASB (2010). Furthermore, we consider whether there are factors that are correlated to the quality of the notes.

The international standard IAS 38 paragraph 118, has twelve detailed requirements for notes. Companies that are required to comply with IFRS shall disclose these requirements for each class of intangible assets they hold. In the law §3-9 of Norwegian Accounting Act of 1998 regulates that all companies that carry consolidated financial statements must comply with IFRS.

This research is based on a two-part problem; Norwegian listed companies' disclosure of intangible assets: how good is the quality on the notes considering the note requirements of IAS 38 paragraph 118?

And how does the size of the intangible assets correlate with the quality of the notes?

We have conducted a survey of 90 selected Norwegian companies on the Oslo Stock Exchange. The method for this study is a cross-sectional study with document analysis. The results show that 92% of the companies provide information about the useful life of the intangible assets. 95% provide information about the depreciation method used for the intangible assets. About information on accumulated depreciation and write-downs, the findings are down to 83% among the companies. Most of the companies (97%) disclose whether amortization of intangible assets is included in the income statement, therefore by a reference to the note number. Although our results show that there are large proportions of the selection that meet the note-requirements, it is not necessarily that the notes are of good quality. We measure the quality by a so-called score system, which ranges from 0 (worst) to 4 (best). The results show that the average quality score for useful life is 3.23. For the depreciation method, the average score is 3.26. The average score for information on

accumulated depreciation and write-downs is 3.16 and for the reference in the income statement it is 2.97.

To investigate whether intangible assets in the share of equity and of total capital are related to the quality of the notes, we carry out a correlation analysis. The findings here are that there is no logical connection, besides the companies that had intangible assets that accounted for 21-30% of the equity. For these, we found a moderate correlation with the quality score on the notes. Correspondingly, those with 11-15% of total capital had a moderate correlation with quality score.

Innholdsfortegnelse

Forord.....	iii
Sammendrag	iv
Abstract.....	vi
Innholdsfortegnelse.....	viii
1. Innledning	1
1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål.....	3
1.3 Oppgavens struktur	5
2. Litteraturgjennomgang.....	6
2.1 International Accounting Standards Board.....	6
2.1.1 Kvalitetskrav i det internasjonale konseptuelle rammeverket.....	7
2.2 Noteopplysninger under IFRS	9
2.3 Immaterielle eiendeler	11
2.3.1 Notekrav hos IAS 38.....	12
2.4 Oppstilling av årsregnskapet.....	14
2.5 Tidligere forskning på området.....	15
3. Metode	18
3.1 Samfunnsvitenskapelig metode.....	18
3.2 Forskningsdesign	19
3.3 Populasjon og utvalgsramme	20
3.3.1 Avgrensninger.....	21
3.4 Datainnsamling	21
3.5 Skala-score-system	22
3.6 Reliabilitet og validitet.....	25
4. Analyse og drøfting av funn	27
4.1 Kartlegging av utvalget.....	27
4.1.1 Immaterielle eiendeler i andel av sum egenkapital og total kapital	28
4.2 Analyse av funn til Forskningsspørsmål 1	29
4.2.1 Diskusjon og paralleller til tidligere forskning	30
4.2.2 Konklusjon på Forskningsspørsmål 1	32
4.3 Analyse av funn til Forskningsspørsmål 2.....	33
4.3.1 Presentasjon av funn - kvalitetsscore for <i>punkt a</i>	34
4.3.2 Presentasjon av funn - kvalitetsscore for <i>punkt b</i>	37

4.3.3 Presentasjon av funn - kvalitetsscore for <i>punkt c</i>	39
4.3.4 Presentasjon av funn - kvalitetsscore for <i>punkt d</i>	41
4.3.5 Drøfting av kvaliteten av oppfyllelse av <i>punkt e</i>	43
4.3.6 Oppsummerende kvalitetsscore på noteopplysningene.....	46
4.3.7 Konklusjon på Forsknings spørsmål 2	48
4.4 Analyse og drøfting for Forsknings spørsmål 3	49
4.4.1 Korrelasjonsanalyse 1	49
4.4.2 Korrelasjonsanalyse 2	51
4.5 Anbefalinger for noteutarbeidelse.....	53
4.5.1 “Andre immaterielle eiendeler”	54
4.5.2 Språk kan føre til uklarheter.....	55
4.5.3 Fremstilling av informasjon	56
5.Praktisering av noter	58
6.Konklusjon.....	59
7. Referanseliste.....	61
Forkortelser	63
Figuroversikt.....	63
Tabelloversikt	64
Vedlegg.....	65

1. Innledning

Formålet med denne oppgaven er å undersøke i hvilken grad norske børsnoterte selskaper opplyser om sine immaterielle eiendeler. Vi analyserer årsrapporter fra regnskapsåret 2017. I tillegg ønsker vi å utforske om rapportering av noter har sammenheng med selskapenes egenkapital og totalkapital. Ifølge Regnskapsloven av 1998 §3-9 skal norske børsnoterte selskaper som fører konsernregnskap følge de internasjonale regnskapsstandardene (IFRS). Derfor skal vi undersøke selskapers grad av kvalitet på opplysninger om immaterielle eiendeler i forhold til de internasjonale standardene. IFRS har en egen standard for immaterielle eiendeler, nemlig IAS 38. Denne standarden inneholder tolv detaljerte notekrav til immaterielle eiendeler. I tillegg stiller rammeverket for internasjonal regnskapsføring noen krav til kvalitet ved regnskapet, både grunnleggende og forsterkende. Vi tar utgangspunkt i IASB sitt rammeverk per 2010. Det er imidlertid publisert en revidert versjon av rammeverket per mars 2018 (IFRS Foundation), men dette påvirker ikke vår undersøkelse fordi denne versjonen ikke gjaldt for regnskapsåret 2017.

Grunnen til at vi valgte å undersøke nettopp noteopplysninger om immaterielle eiendeler er flere. Deloitte som er et av landets ledende firma innen revisjon påstår følgende: “Vår erfaring viser at regnskapsmessige utfordringer ofte vil omfatte blant annet finansielle instrumenter, anleggsmidler, immaterielle eiendeler/goodwill, pensjoner og noteopplysninger” (Deloitte, 2019). Med dette sitatet ser vi det aktuelt å undersøke hvordan noteopplysninger faktisk er rapportert.

En annen grunn for valg av temaet falt på inspirasjon fra fagartikkel til Fardal (2007), som hevder at noteopplysninger er ett av de områdene hvor Finanstilsynets (tidligere kalt Kredittilsyn) regnskapstilsyn har påpekt flest avvik fra standardene. Hovedårsaken til dette nevner Fardal (2007) å være omfanget av kravene, men det kan også ha forklaring i at kravene i IFRS i stor grad er obligatoriske, mens man etter GRS har praktisert en mer liberal fortolkning av kravene. I forhold til Fardal (2007) sin artikkel finner vi det interessant å undersøke om notekravene oppfylles i praksis av børsnoterte selskaper, eller om det foreligger avvik. Ser en i årsrapportene til store selskaper på det norske marked, finner en ofte at immaterielle eiendeler utgjør relativt betydelige andeler av et foretaks totale ressurser.

En tredje grunn til valg av temaet er at vi opplever at fagområdet om immaterielle eiendeler har et lite fokus i utdanningsplanen på høyskolen. Vi synes det burde vært større fokus om dette i utdanningsløpet, fordi det foreligger et voksende fokus på innovative løsninger innenfor teknologi/IT (som er immaterielle eiendeler) i samfunnet og større krav til arbeidstakere. Dette kan bygges opp med et sitat fra dosent Heskestad ved Handelshøyskolen ved Universitetet i Agder: “Det er mange selskaper i dag som investerer i det som kalles immaterielle eiendeler. Det kan være patenter, innovasjon eller ny teknologi, for eksempel (..) Å investere i patenter og innovasjon blir stadig vanligere, og vi vil se mer av det i årene fremover. Da kan ikke revisorene bare ta enklest mulig vei ut når de finansielle rapportene skal skrives. Hvis du ikke kan se hva et selskap satser på og brenner for i regnskapet, da har regnskapet liten betydning” (Skogedal, september 2018).

Samtidig tror vi at mangelfulle noteopplysninger kan lage et svekket grunnlag for beslutninger om ressursallokering for regnskapsbrukere og føre til at det norske markedet kan bli mindre attraktivt.

Det finnes flere mulige problemstillinger knyttet til immaterielle eiendeler. Eksempler på dette er nedskrivningsproblematikk og balanseføring av egenutviklede immaterielle eiendeler. Men vi har valgt å studere nærmere problematikken rundt rapportering av immaterielle eiendeler i form av noteopplysninger. Vi avgrenser oppgaven til å se kun på verdien av immaterielle eiendeler, og ekskludere verdien av goodwill og utsatt skattefordel. Vi undersøker notenes innhold og fremstilling og kvaliteten ellers.

1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål

Hovedfokuset vårt er å undersøke kvaliteten på noteopplysningene til børsnoterte selskaper i det norske markedet. For å kunne undersøke hvordan noteopplysningene om immaterielle eiendeler er, har vi tatt utgangspunkt i 90 selskaper, som representerer elleve ulike bransjer. Vi har imidlertid ikke et spesielt bransjefokus i denne oppgaven. Alt fra store og velkjente foretaksnavn som Equinor ASA, Norsk Hydro ASA og Telenor ASA, til mindre kjente som NEL AS, Cxense ASA og Bouvet ASA.

Når det gjelder praktisering av noter, dukker spørsmålet om bransjepraksis opp. Nettstedet Jusinfo hevder at bransjepraksis kan være med på å lage forventninger i bransjen om hva man skal sette seg inn i (Oslo Advokat RUV). Det kan tenkes at bransjepraksis er et brukt fenomen i dagens markedssituasjon, altså at selskaper i en spesifikk bransje praktiserer rapporteringen slik andre i bransjen gjør det. Dette kan medføre tendenser til generelle noteopplysninger, og en kan da gjerne se likhetstrekk mellom forskjellige selskapers noter i samme bransje. Dette har vi fått belyst fra en samtale (se Vedlegg 4) med et av selskapene fra utvalget vårt. Selskapet svarte at de lar seg inspirere av andre selskaper de synes har presentert informasjonen godt.

IAS 38 har detaljerte opplysningskrav til immaterielle eiendeler. Er noteopplysninger om immaterielle eiendeler typisk generelle på det norske marked? Eller vektlegger selskapene å rapportere gode og spesifikke noter om sine immaterielle eiendeler? Vi vil finne ut av hvor god kvaliteten på notene egentlig er på det norske marked.

Denne forskningsrapporten tar utgangspunkt i en todelt problemstilling som følger;

Norske børsnoterte selskapers noteopplysninger om immaterielle eiendeler: hvor god er kvaliteten på notene sett i lys av notekravene hos IAS 38 punkt 118? Og har størrelsen på de immaterielle eiendelene en sammenheng med kvaliteten på notene?

I og med at problemstillingen er nokså omfattende, har vi formulert tre forskningsspørsmål som skal dekke hovedproblemstillingen. For å svare på de følgende forskningsspørsmålene, har vi hentet data fra årsrapporter.

Forskningsspørsmål 1: *Har norske børsnoterte selskaper oppfylt opplysningskravene i IAS 38 punkt 118?*

Formålet med første forskningsspørsmål er å finne ut **om** selskapene oppfyller notekravene i IAS 38 punkt 118. Dette for å få en innledende kartlegging om selskapene har oppfylt notekravene eller ei. Her tas det utgangspunkt i alle de tolv opplysningskravene i IAS 38 punkt 118.

Forskningsspørsmål 2: *Hvilken grad er det på kvaliteten på noteopplysninger om immaterielle eiendeler hos norske børsnoterte selskaper?*

Formålet med det andre forskningsspørsmålet er å se **hvor godt** selskapene oppfyller alle krav til rapportering av noter om immaterielle eiendeler i IAS 38 punkt 118. Analysen blir utført med bruk av et originalt skala-score-system, hvor vi måler kvaliteten på opplysningene i henhold til de detaljerte notekravene i IAS 38.

Forskningsspørsmål 3: *Er det sammenheng mellom kvaliteten på noteopplysninger og størrelsen på immaterielle eiendeler i andel av egenkapitalen og av totalkapitalen?*

Formålet med det tredje forskningsspørsmålet er å finne ut hvorvidt det er en **sammenheng** mellom størrelsen på immaterielle eiendeler i andel av sum egenkapital og totalkapital, og hvor godt selskapene oppfyller kravene i IAS 38.118. Vi foretar her en korrelasjonsanalyse for å finne ut om det foreligger noen sammenhenger.

1.3 Oppgavens struktur

Oppgaven struktureres etter seks kapitler. Redegjøring av strukturen er som følger. I litteraturgjennomgangen tar vi for oss temaer som det internasjonale rammeverket, IASB sine kvalitetskrav, noteopplysninger under IFRS, immaterielle eiendeler og selve grunnlaget for vår undersøkelse, nemlig IAS 38 punkt 118. Det suppleres også med to tidligere forskningsartikler, hvor den ene kartlegger noteopplysninger i henhold til IAS 38 i et internasjonalt perspektiv og hvor den andre ser kvaliteten på noteopplysninger i sammenheng med tiltrekning av investorer.

I metodekapittelet tar vi først for oss hvordan vi gikk frem, deretter forskningsdesign, populasjon og utvalg, undersøkelsens avgrensninger og datainnsamling. Metodekapittelet avsluttes med en redegjøring av det originale skala-score-systemet.

Videre i analysekapitlet blir funnene våre presentert, og vi foretar en drøfting. Dette kapittelet blir delt opp etter de tre forskningsspørsmålene, der vi besvarer ett forskningsspørsmål om gangen. I analysedelen er det brukt en blanding av kvalitativ og kvantitativ metode, for å fremlegge våre funn. I tillegg har vi med våre anbefalinger til hva selskaper bør sette søkelys på når det gjelder å følge notekravene og de forsterkende kvalitetskravene hos IASB, også forsøker vi å komme med anbefalinger til hva IFRS muligens bør kunne kreve.

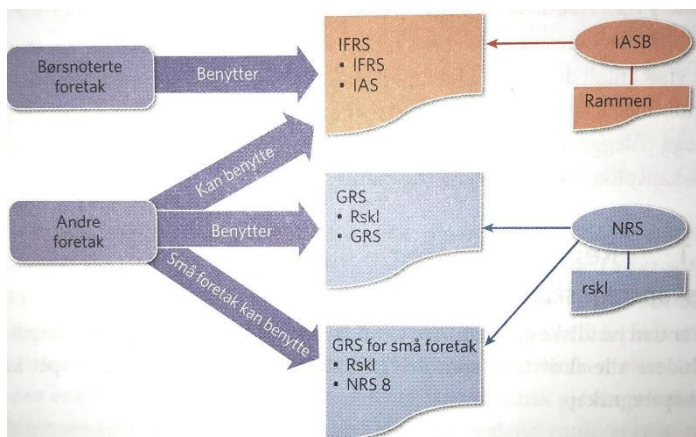
I kapitlet for praktisering av noter legger vi frem et perspektiv på oppgaven, som baserer seg på noen svar fra noen selskaper. Til slutt i kapittel seks forsøker vi å komme med en konklusjon på problemstillingen for vår forskningsprosess.

2. Litteraturgjennomgang

I dette kapitlet gjennomgår vi teori som omhandler det internasjonale rammeverket, kvalitetskrav hos IASB, noteopplysninger under IFRS, immaterielle eiendeler, IAS 38 og oppstilling av regnskapet. I tillegg er det valgt å supplere med noe tidligere forskning på området, i håp om at dette kan være med å belyse problematikken oppgaven tar for seg.

2.1 International Accounting Standards Board

IASB er en organisasjon bestående av en uavhengig gruppe eksperter med forskjellig bakgrunn og erfaring innenfor området regnskapsrapportering. IASB er ansvarlig for utarbeidelse av de såkalte International Financial Report Standards, forkortet kalt IFRS (IFRS Foundation). Navnet på de internasjonale standardene som ble utgitt før år 2001 kalles for IAS. Standardene IASB utgir etter år 2001 kalles for IFRS (Deloitte, 2019).

Figur 1: Baksaas og Stenheim (2015, side 34)

I litteraturgjennomgangen står det internasjonale konseptuelle rammeverket for finansiell rapportering av 2010 sentralt. Som vi ser av Figur 1 er IASB rammen for børsnoterte foretak, som benytter IFRS og IAS til regnskapsregulering, jf. Baksaas og Stenheim (2015). IASB har utgitt et revidert rammeverk per mars 2018. Foretakene kan velge å begynne å bruke det oppdaterte rammeverket, men dette blir ikke obligatorisk tatt i bruk før januar 2020 (IFRS Foundation). Det kan her nevnes at IASB hevder at det konseptuelle rammeverket ikke er en standard, så endringer i rammeverket påvirker ikke allerede utgitte standarder (IASB, 2018, kapittel SP 1.2).

2.1.1 Kvalitetskrav i det internasjonale konseptuelle rammeverket

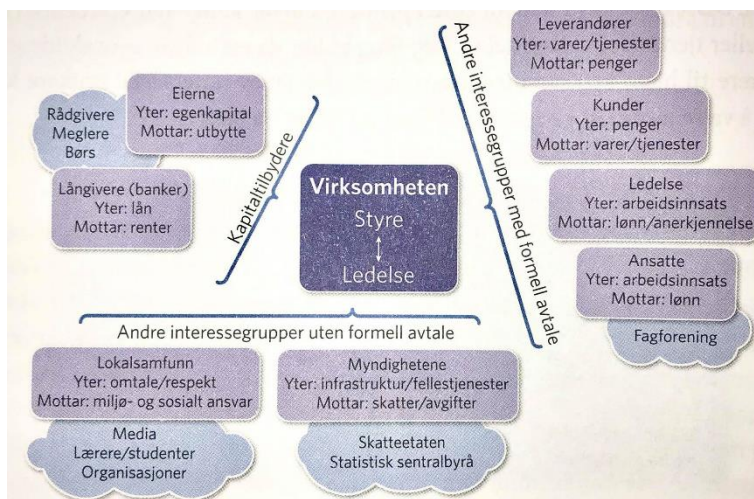
Når det gjelder det internasjonale konseptuelle rammeverket utgitt av IASB, blir det stilt noen grunnleggende krav til kvalitet ved finansiell rapportering, i tillegg til noen forsterkende kvalitetskrav. Som nevnt tar vi utgangspunkt i rammeverket per 2010, i og med at dette er relevant for regnskapsrapportene fra 2017. Vi har imidlertid sett at IASB ikke har endret selve kvalitetskravene fra 2010 til 2018 (IASB, 2018).

De grunnleggende kvalitetskravene er **relevans** og **troverdighet**. Når begge disse kvalitetskravene er tilstede, foreligger det beslutningsnyttig informasjon (IASB 2010, kap.3). IASB har utdypende forklaringer på hva som menes med relevans og troverdighet i denne sammenheng (IASB 2010, kap.3). Med relevans menes det at informasjonen skal være i stand til å gjøre en forskjell for brukerens beslutninger. Informasjonen kan gjøre en forskjell for beslutningen selv om brukeren ikke velger å dra nytte av informasjonen eller visste om informasjonen fra annen kilde (IASB 2010, kap. 3). Baksaas og Stenheim (2015, s.138) påpeker at for å gjøre en forskjell, skal informasjonen være med på å lage forventninger om fremtiden eller å bekrefte tidligere forventninger.

Med troverdig informasjon menes når informasjonen viser de underliggende økonomiske forholdene (Baksaas & Stenheim, 2015, s.140). Sagt på en annen måte, brukerne skal kunne stole på at den informasjonen som blir opplyst om i årsrapportene også er en virkelig avbildning av selskapets økonomiske stand. Eksempelvis kan det ligge en del usikkerhet rundt troverdigheten på en eiendels virkelig verdi, fordi det i seg selv er krevende og måle markedsverdi.

Når det gjelder kvalitet ved et regnskap så kan det antas at det oppfattes forskjellig ut ifra hvem som leser regnskapet. Det er her naturlig å trekke inn teori om et foretaks ulike grupper av regnskapsbrukere, også kalt interessenter. Ifølge Freeman & Reed (1999) kan interessentbegrepet forklares med at organisasjonen er ansvarlig ovenfor en del andre grupper enn bare aksjonærene, og organisasjonen er avhengig av disse interessentene for å kunne drive.

Det finnes ulike grupper i samfunnet som har interesse i å få informasjon fra et foretak. Vi kan nevne banker, forsikringsselskap, aksjonærer, kunder, leverandører, lokalmiljø, myndigheter, ansatte mv. Baksaas og Stenheim (2015, s.117) hevder at brukerne av regnskapet vil til noen grad ha behov for den samme informasjonen, men ikke alle regnskapsbrukerne vil ha det samme behovet. Det er umulig at et regnskap vil kunne tilfredsstillere alle brukernes behov, og spørsmålet om prioritering dukker opp.

Figur 2: Baksaas og Stenheim (2015, s.116)

Når det gjelder IASB, prioriterer de en av brukergruppene, nemlig kapitaltilbyderne. Disse kalles de primære regnskapsbrukerne. Som vi ser av bildet overfor er kapitaltilbyderne en gruppe bestående av eiere, långivere, rådgivere, meglere og børs. Dette fordi disse brukerne har et stort behov for informasjon fra foretaket og har også begrenset tilgang til den (Baksaas & Stenheim, 2015, s.117).

Stenheim, Sundkvist og Opsahl (2017) skriver i sin fagartikkel at regnskapskvalitet er av interesse hos både brukere og produsenter av regnskapet. De mener at selve definisjonen på regnskapskvalitet ikke finnes i en omforent definisjon. De hevder at regnskapet er av høy kvalitet når det gir grunnlag for beslutningsnyttig informasjon. Videre skriver de (s.66) at informasjon er beslutningsnyttig når den er *relevant*, *troverdig* og *vesentlig* for beslutningen som skal tas.

Videre kan det nevnes de forsterkende kvalitetskravene som finnes hos IASB. I det tredje kapitlet i det konseptuelle rammeverket (2010) finner man fire forsterkende kvalitetskrav; sammenlignbart, verifiserbart, aktualitet og forståelighet. Med **sammenlignbarhet** menes at regnskapsinformasjonen skal være mulig å sammenligne med et foretaks tidligere årsrapporter, eller årsrapportene til andre foretak. Med **verifiserbarhet** menes at informasjonen som gis skal kunne bekreftes opp hos andre kilder enn regnskapsprodusenten. Med **aktualitet** menes at informasjonen er oppdatert i tid. Med **forståelighet** menes at brukere med rimelig kjennskap til regnskap skal forstå informasjonen i regnskapet (IASB 2010, kap.3).

Med sistnevnte forsterkende kvalitetskrav antar vi at med en bachelor i økonomi og administrasjon så betegnes man som en “bruker med rimelig kjennskap til regnskap”. Altså dersom det vil være problematisk for oss å forstå informasjon gitt i regnskapet, så foreligger det en mangel på oppfyllelse av dette forsterkende kvalitetskravet.

2.2 Noteopplysninger under IFRS

De internasjonale standardene er komplekse og omfattende, og denne påstanden bygger Fardal (2007) opp i sin fagartikkel; “IFRS er i mye større grad preget av detaljregulering, noe som gir seg utslag i mer omfangsrrike standarder og flere detaljregler. Dette kan illustreres med at de norske regnskapsstandardene er på ca. 450 sider, mens IFRS består av ca. 2500 sider”. Noteopplysninger er veldig detaljerte hos IFRS, nærmere spesifikt finnes det over 3000 ulike notekrav (Baksaas & Stenheim, 2015, s.230). Samtidig sier Deloitte (2019) at “utarbeidelse av regnskap og noter etter IFRS er arbeidskrevende og fordrer kompetanse og forståelse av regelverket”.

Ser man i de internasjonale standardene, kan man se at det noen steder åpnes for skjønnsmessige vurderinger, mens andre steder må en forholde seg til veldig detaljerte krav. Dette kan i seg selv virke motstridende, men kan allikevel eksistere samtidig. Da kan det antas at problemstillinger oppstår med tanke på å oppfylle kravene i henhold til standardene.

Ifølge Baksaas og Stenheim (2015, s.226) er noter tilleggsopplysninger i et årsregnskap og tjener flere formål, som skal gi supplerende eller forklarende informasjon om tallene i

regnskapet. Regnskapsloven av 1998 omhandler noteopplysninger i §7-1, og ifølge bestemmelsen her skal årsregnskap inneholde opplysninger som “er nødvendig for å bedømme den regnskapspliktiges eller konsernets stilling og resultat, og som ikke fremgår av årsregnskapet for øvrig”.

Når det gjelder noteopplysninger kan man også trekke inn vesentlighetsprinsippet. Baksaas og Stenheim (2015, s.227) hevder at vesentlighet avhenger av “utelatelsens eller den feilaktige opplysningens størrelse og art vurdert ut ifra de rådende omstendighetene”. Altså må en gjøre en vurdering rundt manglene ved opplysningene og hvor vesentlige de er for økonomiske beslutninger som tas av regnskapsbrukerne.

Baksaas og Stenheim (2015, s.228) løfter problematikken rundt dagens notekrav, og at det i praksis er en risiko for at foretak benytter seg av notemaler i sine årsregnskap. De hevder videre (s.228) at solide noteopplysninger er de som er spesifikke for foretaket, skreddersydd for den aktuelle situasjonen, er relevante og vesentlige for brukerne og formerer og forklarer regnskapsposten. I tillegg bør de være skrevet i et språk som er klart, balansert og konsist.

Ifølge Baksaas & Stenheim (2015, s.233) tar flere til ordet at notekravene under IASB er blitt *for* omfattende, og at dette gav IASB motivasjon til å sette i gang et noteprosjekt. Det kan tenkes at for omfattende noter kan hindre kvalitet i regnskapet. For det første fordi foretakene ikke evner å få gitt informasjon i notene i samsvar med alle de detaljerte kravene til innhold. For det andre fordi mengden informasjon i notene kan medføre at brukerne opplever at viktig informasjon “drukner” i omfanget.

Hver enkelt standard under IFRS har egne krav til noteopplysninger. Hittil er det blitt løftet relevant teori om det internasjonale rammeverket, dets kvalitetskrav og noteopplysninger. Videre går vi på området som gjelder immaterielle eiendeler og notekrav.

2.3 Immaterielle eiendeler

IASB har en egen definisjon på hva som menes med en eiendel; “eiendel er en ressurs som er kontrollert av foretaket som et resultat av tidligere hendelser og som er forventet å gi foretaket fremtidige økonomiske ressurser” (IASB, 2010). Som nevnt tar vi utgangspunkt i rammeverket per 2010, selv om det er skjedd en endring i definisjon for eiendeler per 2018-versjonen.

Når det gjelder immaterielle eiendeler hevder Baksaas og Stenheim (2015, s.263) at de i mange sammenhenger er de viktigste ressursene i et foretak. Definisjonen for immaterielle eiendeler er at de må kunne identifiseres som ikke-monetære eiendeler uten fysisk substans (IAS 38 punkt 8). Med ikke-monetær menes at det er en eiendel som ikke kan tilknyttes en pengepost.

IAS 38 punkt 10 viser til tre kriterier som kjennetegner en immateriell eiendel;

1. Identifiserbar
2. Kontrollerbar
3. Forventet fremtidig økonomisk fordel tilflytes foretaket

Med **identifiserbar** menes det at den immaterielle eiendelen må være utskillbar eller knyttet til en juridisk rettighet (IAS 38 punkt 12). Med utskillbar menes at eiendelen kan lisensieres, leies ut, selges mv. Angående *knyttet til juridisk rettighet* menes eksempelvis at et foretak har enerett på å selge sitt produkt.

Med **kontrollerbar** menes at foretaket må sikre den immaterielle eiendelen slik at ingen utenfor foretaket kan få tilgang til de økonomiske fordelene knyttet til den (IAS 38 punkt 13). Med dette menes at de må sikres mot kopiering / stjeling / etterligning av eiendelen mv.

Med **fremtidig økonomisk fordel** menes enten sparte kostnader i driften til foretaket, overskudd fra salg av immaterielle eiendeler, eller ytterligere fordeler som tilflyter foretaket ved bruk av den immaterielle eiendelen. Eksempel på en *fremtidig økonomisk fordel* er kompetansen hos de ansatte, som kan spare kostnader i form av effektivitet i arbeidet (IAS 38 punkt 17).

Immaterielle eiendeler kan eksempelvis være i form av varemerker, konsesjoner, rettigheter, patenter, lisenser, forretningsnavn, software, IP-adresser, resepter, EDB-programmer og modeller etc. Informasjon om immaterielle eiendeler finner en i noteopplysningen i et foretaks årsregnskap. IFRS sine krav til noteopplysninger når det gjelder immaterielle eiendeler finner en i IAS 38, nærmere spesifikt punkt 118.

2.3.1 Notekrav hos IAS 38

IAS 38 har røtter tilbake til september 1998, men ble sist revidert den 31.mars 2004 (Deloitte, 2019). IAS 38 har som formål å fastsette regnskapsmessig behandling av immaterielle eiendeler, som ikke blir omtalt i andre standarder. Denne standard krever blant annet at visse opplysninger om immaterielle eiendeler gis (Sticos, 2017).

Utgangspunktet for undersøkelsen er notekravene i IAS 38 punkt 118, der notekravene benyttes for å måle kvaliteten ved noteopplysningene til de utvalgte selskapene. Derfor velger vi å ta med en norsk oversettelse av den internasjonale standarden for å belyse innholdet i IAS 38 punkt 118.

Under siteres Sticos sin norske oversetting av IAS 38 punkt 118 (Sticos, 2017);

118

Et foretak skal opplyse om følgende for hver enkelt klasse av immaterielle eiendeler, idet det skilles mellom internt utviklede immaterielle eiendeler og andre immaterielle eiendeler:

- a) Om utnyttbar levetid er ubestemt eller bestemt, og dersom den er bestemt, hvilken utnyttbar levetid eller hvilke avskrivningssatser som er benyttet.*
- b) Hvilke avskrivningsmetoder som er benyttet for immaterielle eiendeler med bestemt utnyttbar levetid.*
- c) Brutto balanseført verdi og eventuell akkumulert avskrivning (herunder akkumulerte tap ved verdifall) ved begynnelsen og slutten av perioden.*
- d) Hvilken post eller hvilke poster i resultatregnskapet som omfatter eventuell avskrivning av immaterielle eiendeler.*
- e) En avstemming av balanseført verdi ved begynnelsen og slutten av perioden som viser*

- i) tilganger, med separate oppgaver over dem som er oppstått ved intern utvikling, de som er anskaffet separat, og de som er anskaffet ved virksomhets sammenslutninger,*
- ii) eiendeler klassifisert som holdt for salg eller inkludert i en avhendingsgruppe klassifisert som holdt for salg i samsvar med IFRS 5, samt andre avhendinger,*
- iii) økninger eller reduksjoner i løpet av perioden som skyldes verdireguleringer i henhold til nr. 75, 85 og 86, samt eventuelle tap ved verdifall innregnet eller reversert i andre inntekter og kostnader i samsvar med IAS 36,*
- iv) eventuelle tap ved verdifall innregnet i resultatet i løpet av perioden i samsvar med IAS36,*
- v) eventuelle tap ved verdifall reversert i resultatet i løpet av perioden i samsvar med IAS36,*
- vi) eventuell avskrivning som er innregnet i løpet av perioden,*
- vii) netto valutadifferanser som oppstår ved omregning av finansregnskapet til presentasjonsvalutaen, og ved omregning av en utenlandsk virksomhet til foretakets presentasjonsvaluta, og*
- viii) andre endringer i balanseført verdi i løpet av perioden.*

Videre kan det stilles spørsmålstegn til hva som innebæres med en “klasse” immateriell eiendel. Standarden har i sitt punkt 119 greid ut om dette. Under siteres det IAS 38 punkt 119 (Sticos, 2017);

119

En klasse av immaterielle eiendeler er en gruppering av eiendeler av lignende art og for lignende bruk i foretakets virksomhet. Eksempler på slike separate klasser kan være

- a) varenavn,*
- b) avisnavn og utgivelsestitler,*
- c) programvare,*
- d) lisenser og franchiseavtaler,*

e) opphavsretter, patenter og andre industrielle eiendomsretter, samt tjeneste- og driftsrettigheter,

f) oppskrifter, formler, modeller, design og prototyper, og

g) immaterielle eiendeler under utvikling.

Klassene som det anvises til ovenfor, kan deles opp (eller samles) i mindre (eller større) klasser dersom dette fører til mer relevant informasjon for brukerne av finansregnskapet.

2.4 Oppstilling av årsregnskapet

Et årsregnskap presenteres blant annet ved bruk av noter. Reglene om presentasjon av årsregnskapet hos IFRS finner en i standarden IAS 1 “Presentation of Financial Framework”. Med presentasjon menes oppstillingen/framstillingen av regnskapet. Ifølge IAS 1 punkt 112 (Deloitte, 2019) er hensikten med noter å;

- “presentere informasjon om grunnlag for utarbeidelse av regnskapet og de spesifikke regnskapsprinsippene som er benyttet”
- “avsløre all informasjon som kreves av IFRS som ikke er presentert andre steder i regnskapet og”
- “gi tilleggsinformasjon som ikke presenteres andre steder i regnskapet, men er relevant for forståelse av noen av dem”

IFRS stiller krav til dekkende framstilling av økonomien i foretaket gjennom regnskapet (IAS 1 punkt 15). Framstillingskravene under IFRS er imidlertid mindre detaljerte enn i Regnskapsloven. Eksempelvis er bruken av overskrifter hos IFRS overlatt til produsenten av regnskapet å bestemme med bakgrunn i relevans for forståelsen av foretakets finansielle stilling (Baksaas & Stenheim, 2015, s.229).

Baksaas og Stenheim (2015, s.233) løfter kritiske merknader rundt IASB. At IASB lenge har hatt et presentasjonsprosjekt på agendaen, og at det er utfordrende for regnskapsbrukerne å følge transaksjoner og hendelser på tvers av de ulike oppstillingene. Dette prosjektet ble satt på vent i 2010, men var per 2013 igjen oppe til vurdering. Angående presentasjonsprosjektet,

så skjedde det noen mindre endringer i IAS 1 i 2015 (Deloitte, 2015). Disse endringene handlet imidlertid om klassifisering av forpliktelser og dette er ikke relevant for vår undersøkelse.

2.5 Tidligere forskning på området

I dette delkapitlet tar vi for oss to artikler/rapporter som kan være med å belyse hvorfor problematikken rundt noteopplysninger er aktuelt å undersøke. Den første rapporten er en verdensomspennende studie av selskapers oppfyllelse av kravene i IAS 38 med fokus på noteopplysninger. Den andre rapporten tar for seg kvaliteten på noteopplysningene, og om dette har tiltrekning på potensielle investorer.

Tsalavoutas, André & Dionysiou utgav i London i 2014 en verdensomspennende forskningsrapport om anvendelsen av blant annet IAS 38. Innledningsvis i rapporten blir det nevnt at selv om IFRS blir brukt på tvers av landegrenser, er det ikke sikkert at det fører til rapportering av høy kvalitet. Dette skyldes at det er ulik praksis i de forskjellige landene og ulike omgivelser. I rapporten til Tsalavoutas et.al. (2014) er utvalget i overkant av 500 selskaper fra ulike land.

Funnene av forskningen til Tsalavoutas et.al (2014) vises i *Vedlegg 1* og *Vedlegg 2*. Et av funnene er at selskaper ofte benytter “andre immaterielle eiendeler” som en samlepost, istedenfor å dele opp i ulike klasser av immaterielle eiendeler. Denne “samleposten” utgjør ofte en stor sum av foretakets totale eiendeler, og det burde derfor vært mer detaljert informasjon om eiendelene. Et annet funn er at mange foretak ikke opplyser om den immaterielle eiendelen har begrenset eller ubegrenset levetid. Rapporten sier at immaterielle eiendeler står for store deler av foretakenes eiendeler, men relevante obligatoriske noteopplysninger er ikke fullstendige.

Norge er en del av undersøkelsen til Tsalavoutas et.al (2014). Funnene rundt norske selskaper er følgende:

- Alle foretak som er med i undersøkelsen fra Norge gir opplysninger om det foreligger avskrivninger av immaterielle eiendeler i resultatregnskapet når det gjelder internt utviklede immaterielle eiendeler.
- Ofte gir ikke foretakene i Norge opplysninger om den internt utviklede immaterielle eiendelen hadde begrenset eller ubegrenset levetid, brukstiden eller avskrivningssats.
- Ofte gir ikke foretakene fra Norge opplysninger om avskrivningsmetode brukt for den internt utviklede immaterielle eiendeler med begrenset levetid.
- Mange foretak i Norge gir opplysninger om de kjøpte immaterielle eiendelene har begrenset eller ubegrenset levetid.
- Flestparten av foretakene i Norge gir *ikke* opplysninger om avskrivningsmetode brukt for den kjøpte immaterielle eiendelen med begrenset levetid.

Hovedforskjellen mellom denne forskningen og vår er at Tsalavoutas et.al (2014) skiller mellom internt utviklet og oppkjøpte immaterielle eiendeler, mens vi fokuserer kun på hver ulike klasse av immaterielle eiendeler. Selv om ordlyden i IAS 38 punkt 118 sier at det skal gis opplysninger for hver ulik klasse idet det skilles mellom internt utviklede og oppkjøpte immaterielle eiendeler, har vi ikke gått i dybden for å foreta slikt skille. Vi begrunner dette med at det ble for tidkrevende å gå nærmere inn på dette.

Videre tar Tsalavoutas et.al (2014) for seg 17 norske selskaper av i overkant 500 selskaper, mens vi tar for oss 90 norske selskaper. Siden vi analyserer årsrapporten til nesten fem ganger så mange selskaper, antar vi at det er et stødigere grunnlag for å konkludere på vegne av norske selskapers oppfyllelse av kravene i IAS 38.

Samtidig tar vi utgangspunkt i selskaper som har immaterielle eiendeler som utgjør minst 10% av egenkapitalen, mens forskningen til Tsalavoutas et.al (2014) tar utgangspunkt i en såkalt S&P Europe 350-indeks ved utvelgelse av selskap. I tillegg er vår undersøkelse tilknyttet årsregnskap fra 2017, mens Tsalavoutas et.al (2014) undersøkte årsregnskap fra

2010. Det kan være interessant å se om det har skjedd endringer i fullstendigheten på noteopplysningene fra 2010 til 2017. Et annet moment er at vi fokuserer på forhold i Norge, mens undersøkelsen til Tsalavoutas et.al (2014) har et mer internasjonalt perspektiv.

Vår forskning kommer til å gi et oversiktlig kartleggingsbilde av norske børsnoterte selskapers oppfyllelse av IAS 38 sine krav til noteopplysninger, mens Tsalavoutas et.al (2014) ser imidlertid også på andre standarder enn kun IAS 38. I tillegg forsøker vi å rangere kvalitet på noteopplysningene, samt å se kvaliteten i sammenheng med eventuelle faktorer, jf. Forskningsspørsmålene.

Artikkelen av Bushee og Noe (1999) belyser blant annet om kvaliteten på noteopplysningene til et foretak har påvirkning på foretakets institusjonelle investorbase (banker, forsikringsselskap, kredittforetak). Resultatet av undersøkelsen indikerer at foretak med høy kvalitet på noteopplysningene har større institusjonelt eierskap. Bushee og Noe (1999) viser til et tidligere arbeid av Healy, Hutton og Palepu (1999) og støtter dette arbeidet med å vise at institusjonelle investorer er tiltrukket foretak med høy kvalitet på noteopplysningene.

Bushee og Noe (1999) avslutter sin konklusjon med å påpeke at ledere som vurderer å endre foretakets informasjonspraksis, bør veie fordelene med forbedring av kvaliteten på noteopplysninger opp mot den potensielle kostnaden ved å tiltrekke seg investorer. Altså god kvalitet på noteopplysninger tiltrekker alle slags investorer. Forskningen til Bushee og Noe (1999) er aktuell i forbindelse med vår undersøkelse fordi vi også måler *kvaliteten* på noteopplysninger. Og fordi vi forsøker å se på om størrelsen på immaterielle eiendeler har sammenheng med kvaliteten på notene. Forskjellen her er at vi ikke måler om kvaliteten på noter tiltrekker investorer, men vi forsøker å diskutere dette som en mulig variabel i en korrelasjonsanalyse.

3. Metode

Formålet med metode er å holde en fast ramme for hvordan en skal gå fram i undersøkelsen. I dette kapittelet går vi gjennom forskningsdesign, populasjon og utvalgsramme, avgrensninger, datainnsamling og til slutt et forklarende delkapittel om hvordan vi måler kvaliteten på noteopplysningene ved skala-score-systemet.

3.1 Samfunnsvitenskapelig metode

I forkant av undersøkelsen hadde vi et telefonintervju¹ med Finanstilsynet (se *Vedlegg 3*) for å kartlegge behovet for å analysere noteopplysninger angående immaterielle eiendeler. For Finanstilsynet har det ikke vært et eksplisitt behov for tilsyn av noteopplysninger om immaterielle eiendeler enda. Noe annet vi fikk ut av dette telefonintervjuet er at noteopplysninger kan være veldig lite spesifikke, ofte kan selskaper bare ha «copy-paste» andre sine maler, bruke standard formuleringer og ikke spesifisere. Imidlertid har noteopplysningene ifølge Finanstilsynet blitt bedre etter innføringen av regelverket i 2005, også fordi selskapenes revisorer er blitt mer bevisste på de detaljerte kravene i IFRS.

Etter analysering av årsrapportene står vi igjen med spørsmål gjeldene praktisering av utarbeidelse av noter. Derfor kontaktet vi ti selskaper per e-mail, hvor tre av dem svarte på spørsmålene (se *Vedlegg 4*). Alle navn og forretningsnavn er anonymisert i denne oppgaven.

Denne forskningsrapporten baserer seg på en blanding av kvalitativ og kvantitativ forskningsmetode. Kvalitativ metode er de myke dataene, hovedsakelig presentert med ord. Kvantitativ metode er de harde dataene, hovedsakelig presentert med tall. (Johannesen, Christoffersen og Tufte, 2011, s. 422). Videre hevder Johannesen et al. (2011, s.186) at ved kvalitativ metode handler det om å få fram meningsinnholdet i dataene, eksempelvis hvilke fenomener som ligger under visse begreper. Vi foretar kvalitativ metode i form av at vi tolker innholdet i noteopplysningene. Vi foretar kvantitativ metode i form av at vi omdanner kvalitativ data (teksten i notene) til variabler med tallverdi. Disse tallverdiene er poengscore på kvalitet, nærmere forklart i kapittel 3.5.

¹ Finanstilsynet. Telefonsamtale den 05.02.2019

Vi har også med annen type kvantitativ metode i form av deskriptiv statistikk. Deskriptiv statistikk beskriver hvordan enheter fordeler seg på variablene i et konkret datamateriale (Johannsen et al., 2011, s.467). I deskriptiv statistikk regner man oppsummerende størrelser som blant annet gjennomsnitt, median, standardfeil, modus og standardavvik. Vi benytter to av disse, gjennomsnitt og median, for å kartlegge hvordan kvaliteten på noteopplysningene fordeler seg blant bransjene.

3.2 Forskningsdesign

Forskningsdesign handler om hvordan en organiserer eller gjennomfører en undersøkelse for å besvare forskningsspørsmålet eller problemstillingen (Johannesen et.al., 2011, s.450). Når en gjør undersøkelser hvor det er benyttet data fra ett bestemt tidspunkt eller en avgrenset og kort periode, så kalles det en tverrsnittsundersøkelse (Johannesen et.al., s.78). I vår forskning blir det gjort en tverrsnittsundersøkelse, fordi vi spesifiserer undersøkelsens område til kun årsrapporter fra året 2017. Vi kartlegger hvordan kvaliteten på noteopplysninger om immaterielle eiendeler er akkurat dette året, og hvordan kvaliteten er mellom selskapene på det norske børsnoterte markedet. I tillegg forsøker vi å kartlegge andre faktorer som har sammenheng med kvaliteten på noteopplysningene, nemlig størrelsen på immaterielle eiendeler i andel av sum egenkapital og av totalkapital.

For å svare på Forskningsspørsmål 1; *Har norske børsnoterte selskaper oppfylt opplysningskravene i IAS 38 punkt 118*, foretar vi en dokumentanalyse av årsregnskapene. Dokumentanalyse er en form for kvalitativ dataanalyse (Johannessen et.al., 2011, s.186). Her kartlegger vi selskapenes rapportering av noteopplysning om immaterielle eiendeler, og vi tolker hvorvidt de oppfyller kravene sett i lys av IAS 38 punkt 118. Selskapene har fått opplysningskravene oppfylt på de punktene de har fått score 3 eller 4. Der det er gitt score 2 eller 1, er det blitt registrert "ikke oppfylt". Ved score 0, er det blitt registrert "ikke aktuelt", slik at score 0 ikke skal påvirke antallet som ikke har oppfylt kravene. (Se nærmere forklaring på skala-score-system i kapittel 3.5).

For å svare på Forskningsspørsmål 2; *Hvilken grad er det på kvaliteten på noteopplysninger om immaterielle eiendeler hos norske børsnoterte selskaper*, går vi mer i dybden og tolker

meningsinnholdet i regnskapet. Denne fortolkningen av innholdet i noteopplysningene er viktig for å kunne måle kvaliteten. Noteopplysninger er en blanding av tall i tabell og ord i tekst. Vi mikser kvalitativ- og kvantitativ metode om en annen ved analysing av kvaliteten. Kvalitativ metode brukes i form av at vi gjenforteller med ord hvordan vi tolker meningsinnholdet i informasjonen i årsrapportene. Mens kvantitativ metode brukes i form av vårt såkalte skala-score-system for å gi notene poengscore.

For å svare på Forsknings spørsmål 3; *Er det sammenheng mellom kvaliteten på noteopplysninger og størrelsen på immaterielle eiendeler i andel av egenkapitalen og av total kapitalen*, foretar vi en korrelasjonsanalyse. Resultatet fra Forsknings spørsmål 2, altså graden av kvalitet på noteopplysningene, sjekker vi opp mot selskapenes immaterielle eiendeler i andel av egenkapital og av total kapital.

3.3 Populasjon og utvalgsramme

Populasjonen er ifølge Johannesen et.al (2011, s. 457) alle de enhetene som en problemstilling gjelder for. Utvalget er de enhetene som deltar i utvalgsundersøkelsen (Johannesen et.al., 2011, s.462).

Populasjonen i vår undersøkelse er alle selskaper som er pliktig å føre årsregnskap etter IFRS. I denne forskningsprosessen er utvalget 90 norske selskaper notert på Oslo Børs (se *Vedlegg 7*).

Angående selektering av utvalg, mottok vi en liste uoppfordret fra Finanstilsynet i etterkant av telefonsamtalen (se *Vedlegg 5*). Listen er bestående av 118 selskaper som via et skjema på nettsiden Altinn.no har svart at de har immaterielle eiendeler (inkludert utsatt skattefordel og goodwill) som utgjør over 10% av "sum egenkapital". Dette skjema kalles et KRT-skjema som Finanstilsynet innhenter som kartlegging av informasjon blant norske selskaper. Her hadde de aller fleste selskapene IFRS som regnskapsspråk, men et mindretall hadde US-GAAP som regnskapsspråk. Vi valgte 90 selskaper ut av denne listen.

Grunnen til at vi valgte akkurat 90 selskaper var at vi ville ha et vesentlig stort antall for å kunne ha et mest mulig *representativt* utvalg for populasjonen. Etter vi luket vekk selskapene som kun hadde immaterielle eiendeler i form av goodwill og/eller utsatt skattefordel, og de selskapene som brukte regnskapsspråket US-GAAP, sto vi igjen med et mindre antall enn

118. Da rundet vi av til 90 som var et rundt tall å forholde seg til, og da fikk vi akkurat 30 årsrapporter hver å undersøke.

3.3.1 Avgrensninger

Vi gjør tre avgrensninger i denne oppgaven. Første avgrensning er at vi bare ser på konsernregnskap, altså ikke på selskapsregnskap / morselskap.

Den andre avgrensningen er at vi skiller ut goodwill og utsatt skattefordel fra den totale verdien av immaterielle eiendeler i selskapene. Etter vår oppfatning er goodwill og utsatt skattefordel to egne fagfelt for seg selv. En annen grunn er at IAS 38 punkt 119 ikke nevner verken goodwill eller utsatt skattefordel som en separat klasse immaterielle eiendel (se kapittel 2.3.1). Den tredje avgrensningen er at vi ser kun på årsrapporter fra regnskapsåret 2017. Dette fordi vi ikke kunne vente til mars 2019 da årsrapportene for regnskapsåret 2018 ble publisert, i og med at analysen vår måtte ta sted tidligere i forskningsprosessen (vinter 2019).

3.4 Datainnsamling

Datainnsamlingen er hovedsakelig gjort fra nettsiden til Oslo Børs. Vi lastet ned årsrapportene til de 90 utvalgte selskapene. De årsrapportene vi ikke fant på Oslo Børs sin hjemmeside hentet vi fra selskapenes hjemmesider. Datainnsamlingen baserer seg på innhenting av data fra noten om immaterielle eiendeler, noten om regnskapsprinsipper, samt balansen og resultatregnskapet.

Selskapene i listen fra Finanstilsynet (se *Vedlegg 5*) er inndelt i bransjer. Vi bruker listen kun som et utgangspunkt, og gjør justeringer (se *Vedlegg 6*) angående bransjeinndeling. 13 av selskapene i vårt utvalg var kategorisert i bransjen "ukjent". Vi tar for oss disse 13 selskapene og omklassifiserer til de bransjene vi synes passer best. Ni av disse 13 selskapene omklassifiseres til andre bransjer. De resterende fire selskapene plasseres i en bransje som vi kaller "Tjenester" (se *Vedlegg 6*).

3.5 Skala-score-system

I undersøkelsen bruker vi et skala-score-system. Vi gir noteopplysningene til hvert av de 90 selskapene en score på hvert av opplysningskravene fra *punkt a* til *punkt e* i IAS 38 punkt 118. Skala-score-systemet strekker seg fra 0 til 4. Oppfyllelse av hvert punkt får en score. Altså når vi videre nevner at “punktet får” osv. så mener vi eksempelvis punkt a, punkt b mv.

Dette skala-score-systemet er altså vår metode for å måle kvaliteten på noteopplysningene til selskapene, og vi tar her høyde for at det ikke er sikkert at dette er den beste måten å måle kvaliteten på, i og med at folk kan ha ulik oppfatning av hva som regnes som kvalitet. Men dette systemet var det beste vi kom frem til, med utgangspunkt i vårt tidsrom for bachelorskriving, og med utgangspunkt i opplysningskravene i IAS 38.118. Videre forklarer vi hver poengscore i skalaen, og hvert punkt i IAS 38.118 og selskapenes maksimale poengscore.

Score “0”: En score for *ikke aktuelt* med oppfyllelse av opplysningskrav. Dette betyr ikke at det foreligger en mangel i noten, men at opplysningskravet ikke var aktuelt for selskapet i akkurat dette regnskapsåret. Altså dersom vi ikke finner en linje i noten for eksempel for opplysningskrav e(ii) - “disposals” /” holdt for salg”, antar vi at dette punktet ikke var aktuelt for selskapet dette året. Da blir det en score 0 for gjeldende punkt.

Score “1”: En score for *mangelfull oppfyllelse* av opplysningskrav. Det scores 1 på punktene dersom det er total mangel på opplysningene som kreves. Altså, dersom vi ikke kan finne noe informasjon om det som kreves i punktet, verken i selskapets note for immaterielle eiendeler eller i noten for regnskapsprinsipper (eller andre steder i årsrapporten). Score 1 gjelder imidlertid ikke for punkt e(i) t.o.m. e(viii), fordi disse omhandler hvorvidt det er aktuelt eller ikke.

Score “2”: En score for *delvis mangelfull oppfyllelse* av opplysningskrav. Dette gjelder for de punktene som har mer enn ett kriteriet i ordlyden. For å ta et eksempel; i “punkt a” er det to opplysningskrav i ordlyden, (1) man må opplyse om de immaterielle eiendelene har

begrenset eller ubegrenset levetid og (2) hvis begrenset, skal antall leveår eller avskrivningssats opplyses. Da vil en score 2 si at selskapet for eksempel har opplyst om (1) begrenset/ubegrenset, men ikke (2) leveår/sats.

Score "3": En score for oppfylt opplysningskrav. Dette vil si at selskapet har opplyst om det som kreves i punktet, for eksempel i noten for regnskapsprinsipper skrevet at immaterielle eiendeler med begrenset levetid avskrives over eiendelens økonomiske utnyttbare levetid. Altså score 3 dersom det er opplyst bare det som tilsynelatende kreves i opplysningskravenes ordlyd, og kun det.

Score "4": En score for veldig god oppfyllelse av opplysningskrav. Med dette menes at selskapene har oppfylt opplysningskravene, og i tillegg er noteopplysningen presentert på en oversiktlig, lesbar og lett forståelig måte, mtp. forsterkende kvalitetskrav. For å få en score 4 kreves det spesifikke noter, fremfor generelle noter. Dette er det vi kaller en veldig god kvalitet på noteopplysning.

Opplysningskrav a: Maksimal score her er 4. Scoren gis hvis noten har med spesifikt antall leveår for hver ulik klasse immaterielle eiendeler med et sprang på maksimalt 5 år, og plassert på en egen linje nederst i tabellen i noten. Det gis score "3" dersom det er opplyst leveår med et sprang på mer enn 5 år, for eksempel 2-27 år (Telenor ASA), 3-20 år (Telenor ASA), 5-50 år (Salmar ASA) mv. Punkt A kan ikke få score 0, fordi det vil alltid være aktuelt at et selskap opplyser om hvorvidt de immaterielle eiendelene er av begrenset eller ubegrenset økonomisk levetid.

Opplysningskrav b: Maksimal score her er 4. Scoren gis dersom det finnes en egen linje med avskrivningsmetoden / avskrivningsår i selve noten om immaterielle eiendeler. Den slags informasjon bør opplyses under hver kolonne for hver klasse immaterielle eiendeler. Da slipper man å lete etter slik informasjon i noten for regnskapsprinsipper, som ofte inneholder typisk *generell* opplysning om avskrivningsmetoder. Punkt B kan få en score 0 dersom selskapet ikke innehar immaterielle eiendeler med begrenset økonomisk levetid i

regnskapsåret 2017. Da er det ikke aktuelt for selskapet å opplyse om avskrivningsmetoden, fordi de ikke hadde avskrivninger på immaterielle eiendeler akkurat det året.

Opplysningskrav c: Maksimal score her er 4. Scoren gis dersom selskapet har med bokført verdi, og akkumulerte av- og nedskrivninger, samt at det går klart frem i noten hva som er avskrivninger og hva som er nedskrivninger (om dette er relevant). Det er etter vår oppfatning viktig at selskapene har med ordet “akkumulert” i noten, ellers er det en mangel. Har selskapet bare en linje der det står akkumulerte av- og nedskrivninger, uten å spesifisere hvor mye avskrivningene utgjør og hvor mye nedskrivningene utgjør, får de en score 3.

Opplysningskrav d: Maksimal score her er 4. Scoren gis dersom de i resultatregnskapet har en egen linje for “avskrivninger for immaterielle eiendeler”. Har selskapet bare en henvisning til nummeret på noten for immaterielle eiendeler på linjen for avskrivninger i resultatregnskapet, får de score 3.

Opplysningskrav e: Dette opplysningskravet har åtte underpunkter. Her tenker vi at enten har selskapene opplyst om kravet fordi det var aktuelt for dem det året, da får de score “3”. Ellers har de ikke opplyst om det fordi det ikke var aktuelt dette året, da får de score “0”. Dette gjelder for 7 av de 8 underpunktene (punkt e(i) kan få maksimalt score “4” (se nærmere kapittel 4.3.5)). Vi gir en score “3” for oppfylt opplysningskrav, til tross for at det ikke var nødvendig av dem å oppfylle det. For eksempel dersom selskapet ikke har noen nedskrivninger dette året men likevel har med en linje for nedskrivninger i noten. Det å vise at de er bevisste på notekravene, øker etter vår oppfatning kvaliteten på noten.

Maksimalscore: Vi har kommet fram til at et selskap maksimalt kan oppnå 41 poeng, dersom det var aktuelt for selskapet i 2017 med alle de tolv punktene “a” t.o.m. “e(viii)”. Dette er fordi de fem punktene “a” t.o.m. “e(i)” kan gi maks fire poeng per punkt, mens de syv punktene “e(ii)” t.o.m. “e(viii)” kan gi maks tre poeng per punkt. Regnestykket blir da som følger; $(5 \times 4) + (7 \times 3) = 41$ poeng. Likevel dersom selskapene har noen punkter som ikke er aktuelle for dem det regnskapsåret (altså score 0), så er det ikke mulig for dem å

oppnå 41 poeng. Har selskapet fått score 0 på en eller flere punkt, har vi luket det vekk i regnestykket, slik at hvert selskap har fått en individuell maksscore.

3.6 Reliabilitet og validitet

Begrepet reliabilitet handler om dataens pålitelighet (Johannesen et.al, 2011, s.458). En kan knytte reliabilitet opp mot “nøyaktigheten av undersøkelsens data, hvilke data som brukes, den måten de samles inn på, og hvordan de bearbeides” (Johannesen et.al, 2011, s.44). En metode å teste dataens reliabilitet på er at flere forskere undersøker samme fenomen, og hvis flere forskere kommer fram til det samme, er det et tegn på høy reliabilitet. Dette betegnes som interreliabilitet (Johannesen et.al, 2011, s.44). I og med at vi analyserer 30 årsrapporter hver for oss, foreligger det en mulig risiko for at vi tolker kvaliteten forskjellig, og dette kunne da gitt et skeivt grunnlag for å generalisere. For å sikre oss at vi har en kollektiv tolkning av kvaliteten ved noteopplysningene, foretar vi stikkprøver i etterkant. Altså oppnår vi på denne måten et mest mulig pålitelig grunnlag for analysen.

Når det gjelder reliabilitet på datainnsamlingen, antar vi at årsrapportene inneholder så pålitelige data som mulig, i og med at de er offentliggjort og må være godkjent av en revisor. Her kan vi knytte inn de grunnleggende kvalitetskravene under IASB, relevans og troverdighet. Altså forutsetter vi at de grunnleggende kvalitetskravene er oppfylt i årsrapportene.

Videre kan det nevnes at Finanstilsynet er en kilde av høy reliabilitet, i og med at de er under Finansdepartementet og deres hovedmål er å bidra til finansiell stabilitet og velfungerende markedet (Finanstilsynet, 2016). Vi antar da at listen blir automatisk pålitelig. Likevel fikk vi vite av telefonsamtalen med Finanstilsynet (se kapittel 3.3) at Finanstilsynet tar høyde for eventuelle avvik i listen, da det var opp til selskapene selv å legge inn informasjon i skjema via Altinn.no. Slike eventuelle avvik er hvorvidt selskapene faktisk har immaterielle eiendeler/goodwill/utsatt skattefordel som utgjør minst 10% av egenkapitalen. Likevel er ikke disse eventuelle avvikene i listen av vesentlighet for vår undersøkelse, i og med at vi selv har benyttet informasjonen i årsrapportene til å regne ut immaterielle eiendeler i andel av egenkapitalen/totalkapitalen for hvert av de 90 utvalgte selskapene.

Videre når det gjelder validitet handler dette om relevans ved data. Ifølge Johannesen et.al (2011, s.73) dreier begrepet validitet seg om relasjonen mellom de konkrete dataene og fenomenet som skal undersøkes. Data kan måles valid (god), men det kommer an på hva en skal undersøke. Johannesen et.al (2011, s.74) hevder videre at sunn fornuft er brukt når en skal bestemme om data er valid eller ikke.

Vi har til hensikt å måle fenomenet kvalitet på noteopplysninger. Måten vi måler kvaliteten er ved et skala-score-system. Spørsmålet blir da hvor godt vi klarer å måle kvaliteten ved dette score-systemet, med andre ord om resultatene kan sies å være gyldige. Når en skal måle kvalitet innebærer det bruk av skjønsmessige vurderinger. Vi er nokså kritiske når vi måler kvaliteten på noteopplysningene. Vi foretar en grundig gjennomgang av ordlyden i alle de tolv opplysningskravene i IAS 38 punkt 118, for å finne ut hvordan vi i forskningsgruppen oppfatter hva standarden krever. Når vi skulle finne en god måte å måle kvaliteten på, prøvde vi oss frem flere ganger med ulike variabler/koder i et skala-score-system. Skalaen fra null til fire er den mest passende måten vi kom frem til for å måle kvaliteten på notene.

Videre må vi være påpasselige til om resultatene våre kan danne grunnlag for å generalisere for resten av populasjonen. Da handler det om at hvorvidt det foreligger ytre validitet.

“Ytre validitet betegner det at resultatene fra en studie av et begrenset omfang kan generaliseres, og dermed regnes for å gjelde en større mengde data enn det studien undersøkte” (Dahlum, 2018).

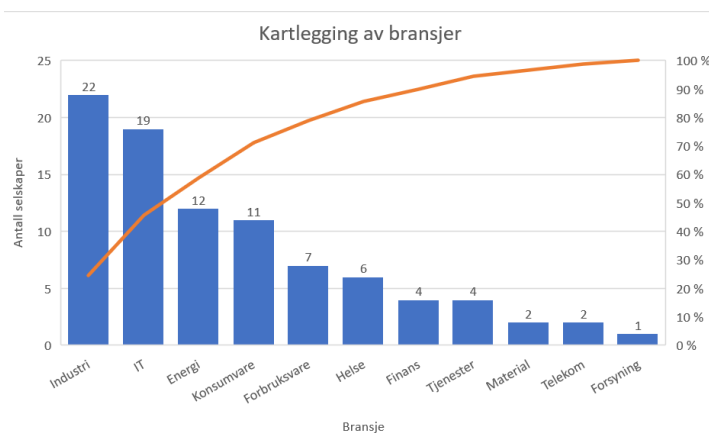
Vi må vurdere om vi kan generalisere for populasjonen som er børsnoterte selskaper som følger kravene i IFRS. Siden vi ser kun på norske selskaper, har vi i utgangspunktet ikke grunnlag for å generalisere for selskaper fra andre land. Utvalget vårt på 90 selskaper utgjør omtrent 37% av alle børsnoterte selskaper i Norge (90/ 242 selskaper, basert på data fra Oslo børs). Dette representerer en relativ stor andel av alle norske selskaper som plikter å følge IFRS. Hvor stor andel utvalget må utgjøre for å kunne generalisere for alle norske selskaper kan imidlertid diskuteres. Men det vi kan finne ut av vår undersøkelse er indikasjoner på hvordan noteopplysningene hos norske børsnoterte selskaper er.

4. Analyse og drøfting av funn

Vi starter med å foreta en kartlegging av utvalget til denne undersøkelsen. Videre presenteres våre funn rettet mot våre tre forskningsspørsmål. Analysekapitlet forekommer i kronologisk rekkefølge av forskningsspørsmålene. Funnene presenteres med en oppfølgende diskusjon og konklusjon.

4.1 Kartlegging av utvalget

Her vil vi starte med å lage en kartleggingsfigur for å få en oversikt over det omfanget vi har undersøkt. Under sorterer vi alle de 90 selskapene etter bransje. Vi har imidlertid ikke et spesielt bransjefokus i denne oppgaven, men det brukes bare som en måte å inndele omfanget på.

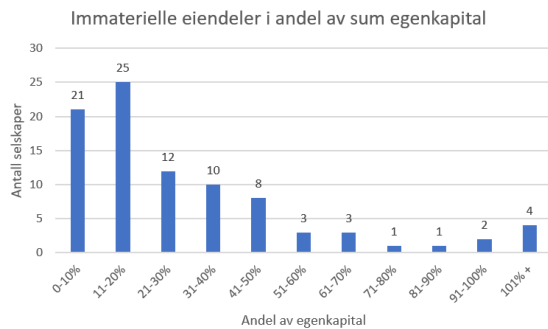
Figur 3: Antall selskaper i hver bransje, og akkumulert prosent av totalt omfang.

Den horisontale akse i Figur 3 representerer de ulike bransjene, den vertikale akse til venstre representerer antall selskaper og den til høyre viser akkumulerte procenter av totalt omfang.

En kan se av Figur 3 at selskapene representerer følgende bransjer; Industri, IT, Energi, Konsumvare, Forbruksvare, Helse, Finans, Tjenester, Material, Telekom og Forsyning. Figur 3 viser også akkumulerte verdier, se den oransje linjen. Eksempelvis ser vi at selskapene i industri- og IT bransjen tilsammen utgjør 45% av det totale omfanget på 90 selskaper (se oransje graf).

4.1.1 Immaterielle eiendeler i andel av sum egenkapital og totalkapital

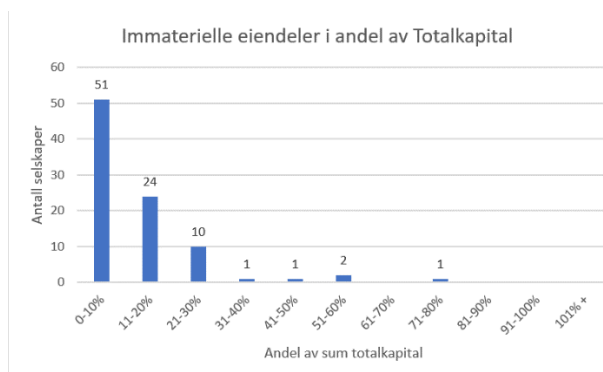
Videre gir vi en oversikt over selskapenes verdi på immaterielle eiendeler som andel av sum egenkapital og av totalkapital. Med totalkapitalen menes det “sum eiendeler” i balansen i regnskapet.

Figur 4: Immaterielle eiendeler i andel av sum egenkapital

Figur 4 gir en oversikt over utvalgets verdi på immaterielle eiendeler i andel av sum egenkapital. Her har vi ikke valgt å dele opp etter bransjer, men heller gruppere selskapene i intervaller. Figur 4 viser eksempelvis at 21 selskaper har immaterielle eiendeler som utgjør mellom 0 og 10 prosent av sum egenkapital. Det intervallet hvor det finnes flest selskaper i er intervallet “11-20%”, hvor det er hele 25 selskaper. Det kan også ses ut av Figur 4 at fire selskaper faktisk har en andel på over 100%. For øvrig så kan det nevnes at andelene ville trolig vært betydelig større dersom vi hadde inkludert verdien av goodwill og utsatt skattefordel.

I figuren under presenterer vi immaterielle eiendeler i andel av selskapenes totalkapital.

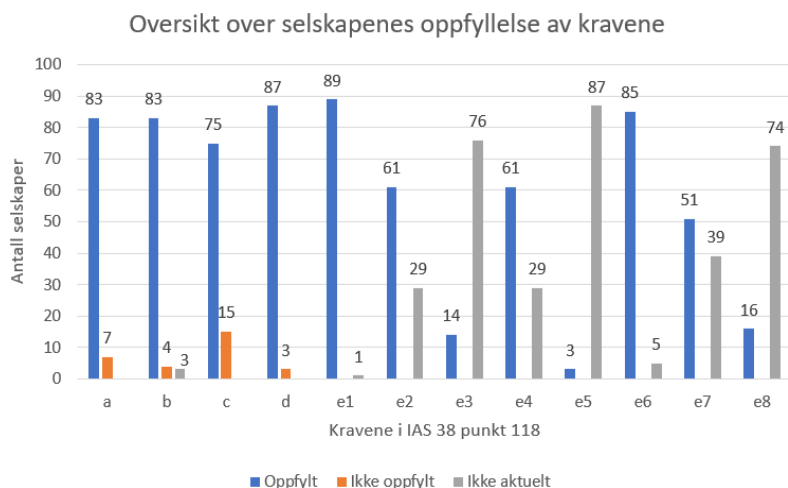
Figur 5: Immaterielle eiendeler i andel av totalkapital

Figur 5 viser at hele 51 selskaper har immaterielle eiendeler som utgjør “kun” maksimalt 10 prosent av totalkapitalen i selskapet. Dette kan eksplisitt høres litt lavt ut, men dette kan ha sin forklaring i at vi har trukket ut verdien av goodwill og utsatt skattefordel. Videre ser vi av Figur 5 at 24 av selskapene har immaterielle eiendeler som utgjør mellom 11 og 20 prosent. Sistnevnte er en vesentlig høy andel av et selskaps totale kapital, altså gir dette interesse til å studere videre om det kan ha sammenheng med kvaliteten på noteopplysningene om immaterielle eiendeler.

Til sist kan vi her nevne at ett av selskapene, nærmere spesifikt KID ASA, har immaterielle eiendeler som utgjør en andel på mellom 71-80 prosent av totalkapitalen i selskapet, ekskludert verdier av goodwill og utsatt skattefordel (som nevnt i metodekapitlet). Dette er en overraskende høy andel, og den skiller seg betydelig ut fra det resterende omfanget på 89 selskaper.

4.2 Analyse av funn til Forsknings spørsmål 1

Figur 6 viser et søylediagram som en oversikt over funnene av første forsknings spørsmål; *Har norske børsnoterte selskaper oppfylt opplysningskravene i IAS 38 punkt 118?*

Figur 6: Oversikt over selskapenes oppfyllelse av notekravene

Her har vi tatt utgangspunkt i alle de tolv opplysningskravene i IAS 38 punkt 118. Disse kravene er oppstilt med bokstaver fra a til e8, slik som ordlyden i IAS 38 tilsier. I Figur 6 har

vi kategorisert selskapene som har fått en score 3 eller 4 som “oppfylt”, jf. vårt skala-score-system. De som har fått score 1 (mangler opplysning) eller score 2 (delvis mangel) er her blitt kategorisert som “ikke oppfylt”. Score 0, altså ikke aktuelt har fått sin egen søyle.

Figur 6 viser oss at flesteparten av selskapene har oppfylt kravene i *punkt a, b, c, d og e1*. Når det gjelder oppfyllelse av punktene *e2 til e8*, ser vi at for mange av selskapene så var det ikke aktuelt i denne regnskapsperioden.

Funnene våre viser at 83 av 90 selskaper oppfylder opplysningskravet om de immaterielle eiendelenes økonomiske levetid. Videre ser vi at 83 av 90 selskaper oppfylder opplysningskravet om avskrivningsmetode som er brukt. Et litt større avvik finner vi i opplysningskrav *c*, om akkumulerte av- og nedskrivninger. Her var det hele 15 selskaper som mangler opplysninger om dette. Videre har opplysningskrav *d* en oppfyllelse på 87 av 90 selskaper.

For *punkt e* ser vi av Figur 6 at blant annet at 89 selskaper har tilgang (*e1*) av immaterielle eiendeler i regnskapsåret 2017. Det er 61 selskaper som har hatt avgang (*e2*) av immaterielle eiendeler dette året, dette er like mange selskaper som har nedskrivninger (*e4*) i samme periode. 87 selskaper har ikke reverseringer (*e5*) i perioden. Vi kan også se at det bare er 16 selskaper som har andre endringer i balanseført verdi (*e8*).

4.2.1 Diskusjon og paralleller til tidligere forskning

I forskningen til Tsalavoutas et.al (2014) er det som sagt delt opp etter oppkjøpte og internt utviklede immaterielle eiendeler. Utvalget deres er årsrapportene fra året 2010 for litt i overkant av 500 selskaper. 503 selskaper hadde oppkjøpte immaterielle eiendeler, og 269 hadde internt utviklet immaterielle eiendeler. Det kan likevel nevnes at det kan være flere selskaper som inngår i begge disse kategoriene, altså har både oppkjøpte og internt utviklet. Vårt utvalg er som nevnt årsrapporter fra året 2017 for 90 selskaper. Videre kan det nevnes at Tsalavoutas et.al (2014) benyttet sitt eget system for å komme frem til sine funn, mens vi har vårt eget skala-score-system. Uansett hvilken målemetode en bruker så kan det tenkes at en

ikke kan få så veldig forskjellige funn, i og med at begge målemetodene tar utgangspunkt i noter og i IAS 38.

Funnene til Tsalavoutas et.al (2014, s. 29 -30) viser at av selskaper med oppkjøpte immaterielle eiendeler hadde følgende andeler av utvalget (503 selskaper) oppfylt opplysningskravene; 78,5% for *punkt a*, 83,1% for *punkt b*, 94% for *punkt c*, 78,9% for *punkt d* og 93,8% for *punkt e*. Videre viser funnene til Tsalavoutas et.al (2014) at selskaper med internt utviklede immaterielle eiendeler hadde følgende andeler av utvalget (269 selskaper) oppfylt opplysningskravene; det at 83,6% for *punkt a*, 85,5% for *punkt b*, 96,3% for *punkt c*, 73,6% for *punkt d* og 94,4% for *punkt e*.

Våre funn viser (se Figur 6) en oppfyllelse på 92,2% på *punkt a*, 95,4% på *punkt b*, 83,3% på *punkt c* og 96,6% på *punkt d*. Vi har ikke kommet opp med noen samlet prosentandel for oppfyllelse av *punkt e*, fordi vi må skille mellom de som har oppfylt opplysningskrav og de det ikke var aktuelt å opplyse for. Det vi imidlertid kan få kartlagt ut av *punkt e* er hvor stor aktivitet det var av eksempelvis tilgang (kjøp), avgang (salg), reverseringer, nedskrivninger mv. av immaterielle eiendeler blant norske selskaper i 2017.

For å kommentere vår undersøkelse opp mot Tsalavoutas et.al (2014) sin undersøkelse, så hadde vi et størst avvik på *punkt c* (15 selskaper av 90 manglet opplysning), mens de hadde et størst avvik på *punkt a* (108 selskaper av 503 manglet opplysning) for de med oppkjøpte immaterielle eiendeler. For de med internt utviklet immaterielle eiendeler var avviket størst på *punkt d* (71 av 269 manglet opplysning). Det er interessant å se forskjell i funn fra regnskapsåret- 2010 og 2017. Vi fant for eksempel at tilfredsstillende mange (92%) opplyser om de immaterielle eiendelenes økonomisk utnyttbare levetid, mens Tsalavoutas et.al (2014) fant en dårligere oppfyllelse av dette punkt (78% og 83%).

Likevel må vi være påpasselige med å trekke paralleller mellom resultatene, i og med at vi kun ser på norske selskaper mens Tsalavoutas et.al (2014) ser på internasjonale selskaper. Når dette er sagt, kan det tenkes at forskjellene mellom vårt utvalg og Tsalavoutas et.al (2014) sitt utvalg ikke er så ulikt likevel, i og med at fellesnevneren for alle selskapene er å

følge IAS 38. IFRS er altså regnskapsspråket i begge de to undersøkelsene, og de tar dermed utgangspunkt i de samme notekravene.

De forskjellige resultatene (eksempelvis for *punkt a*) kan være indikator på at børsnoterte selskaper har blitt mer bevisste på å rapportere noteopplysninger i samsvar med notekravene, i tidslinjen år 2010 til år 2017. Denne indikatoren kan bygges opp med Finanstilsynet oppdagelse av mangler ved noteopplysninger i årene rett etter innføringen av IFRS i norsk regnskapslov i 2005 (ref. telefonsamtale med Finanstilsynet).

Imidlertid kan det foreligge andre forklaringer på at resultatene er forskjellige, til tross for at alle følger IAS 38. Det kan tenkes å være de ulike nasjonalitetens kultur, sedvaner, politiske standpunkt og kanskje at revisorer i ulike land har ulike holdninger til revidering av årsregnskap. Dette kan støttes med Tsalavoutas et.al (2014) sitt utsagn om at ulik praksis i ulike land og ulike omgivelser kan forklare hvorfor selskaper har ulike noteopplysningene, til tross for at fellesnevneren er IAS 38.

4.2.2 Konklusjon på Forskningsspørsmål 1

Under oppsummerer vi funnene av selskapenes oppfyllelse av kravene i IAS 38 punkt 118.

Notekrav	Vår forskning (årsrapport 2017)	Tsalavoutas et.al (årsrapport 2010) for oppkjøpte	Tsalavoutas et.al (årsrapport 2010) for internt utviklet
Punkt <i>a</i>	92,2%	78,5 %	83,6 %
Punkt <i>b</i>	95,4%	83,1 %	85,5%
Punkt <i>c</i>	83,3%	94%	96,3%
Punkt <i>d</i>	96,6%	78,9%	73,6%

Tabell 1: Oppsummerende konklusjon på Forskningsspørsmål 1

Tabell 1 kan være en indikator på at norske børsnoterte selskaper har blitt mer bevisste fra år 2010 til 2017 på å oppfylle opplysningskravene i IAS 38. Likevel må vi være kritiske til å trekke slike paralleller, fordi Tsalavoutas et.al (2014) studerte internasjonale selskaper og vi

studerer kun norske selskaper. Dette fordi våre funn viser større andeler oppfylt sammenlignet med den tidligere forskningen.

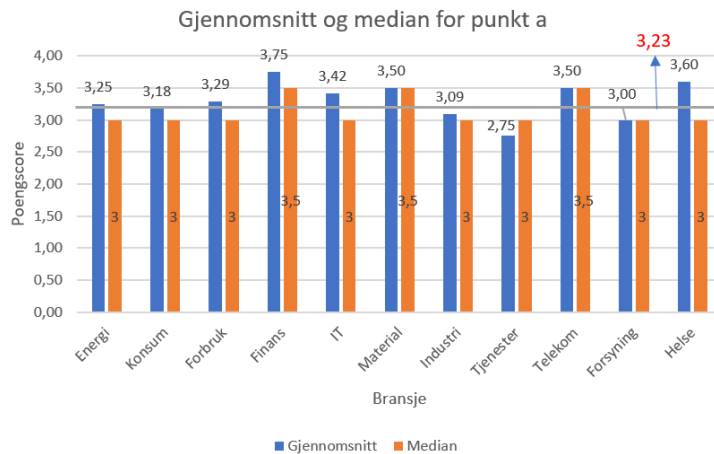
Våre funn gir et bilde på at det foreligger forbedringspotensial slik verden ser ut i dag (2019). Som vi ser av Tabell 1 over så er det *punkt c* som har størst forbedringspotensial. Altså flere selskaper må bli flinkere på å opplyse om akkumulerte av- og nedskrivninger. Dette fordi alle selskapene har opplyst om bokført verdi på de immaterielle eiendelene, som også var kriteriet i *punkt c*.

4.3 Analyse av funn til Forskningsspørsmål 2

Så langt har vi kartlagt hvorvidt selskapene oppfylder notekravene eller ei. I dette kapitlet tar vi Forskningsspørsmål 1 til en ny høyde. Forskjellen på dette og forrige forskningsspørsmålet, er at for Forskningsspørsmål 1 benyttet vi tre kategorier (“oppfylt”, “ikke oppfylt” og “ikke aktuelt”), mens for Forskningsspørsmål 2 benytter vi alle de fem kategoriene i skala-score-systemet. For å finne svar på Forskningsspørsmål 2; *Hvilken grad er det på kvaliteten på noteopplysninger om immaterielle eiendeler hos norske børsnoterte selskaper?* Motivasjonen her er å få en oversikt over kvaliteten på notene, samtidig som vi går i dybden for hvert av punktene i IAS 38.118. Vi ser også kvaliteten på notene i lys av de forsterkende kvalitetskravene under IASB.

4.3.1 Presentasjon av funn - kvalitetsscore for *punkt a*

Først presenterer vi våre funn av selskapenes kvalitetsscore på opplysning av immaterielle eiendelers økonomiske utnyttbare levetid. Her har vi valgt å benytte bransjeinndelingen fra kapittel 4.1, for å få en oversikt over hvordan kvalitetsscoren fordeler seg utover det norske markedet for børsnoterte selskaper.

Figur 7: Kvalitetsscore for oppfyllelse av “punkt a”

Figur 7 gir en oversikt over alle de 90 selskapenes score på første opplysningskrav i IAS 38 punkt 118. Den horisontale akse representerer de elleve ulike bransjene, og den vertikale akse viser score for kvaliteten, jf. vårt skala-score-system.

Figur 7 inneholder deskriptiv statistikk i form av gjennomsnitt og median. Den blå søylen representerer bransjenes gjennomsnittlige kvalitetsscore, mens den oransje viser median-score. Generelt sett kan vi si at det er relativt høy kvalitetsscore på oppfyllelsen av *punkt a*, og gjennomsnittlig score for alle de 90 selskapene er på **3,23** (den vannrette linjen). Dette er et gjennomsnitt på over 3 (oppfylt), noe som er tilfredsstillende.

Vi ser av Figur 7 at finansbransjen har høyest gjennomsnittlig kvalitetsscore på oppfyllelse av *punkt a*, med et gjennomsnitt på 3,75. Videre bør det nevnes at vårt utvalg fra finansbransjen består av fire selskaper, sett i lys av eksempelvis IT-bransjen hvor utvalget består av 19 selskaper. Dermed kan vi si at IT-bransjen muligens gir et bedre bilde på oppfyllelse av *punkt a*, fordi her er gjennomsnittet 3,42 fordelt på 19 selskaper. Samtidig viser median funnene våre fra et annet perspektiv. Her finner vi at den beste kvalitet på opplysning av “punkt a”

tilhører bransjene finans, material og telekom, med en median på 3,5. Videre kan vi si at alle de øvrige bransjene har en median på 3, som er en nokså høy median på skalaen 0 til 4.

Hvorvidt det er gjennomsnitt eller median som er den beste målestokken for å belyse kvaliteten på opplysning av immaterielle eiendelers økonomiske levetid, er ikke enkelt å si. Vi kan i alle fall konkludere med at det er tilfredsstillende kvalitet på opplysningskravet, men det finnes et *forbedringspotensial* på spesifisering av økonomisk levetid. Desto nærmere score 4, desto høyere kvalitet på noten.

4.3.1.1 Drøfting av kvalitet av oppfyllelse av punkt a

Punkt a krever opplysning om to ting; (1) om de ulike immaterielle eiendelene har begrenset eller ubegrenset levetid og (2) hvis begrenset, økonomisk utnyttbar levetid eller avskrivningssatsen som er brukt. Vi har etter analyse av 90 noteopplysninger, sett tendenser til at det ofte er veldig *generelle* opplysninger om levetiden til de immaterielle eiendelene. Med andre ord har selskapene ofte generell opplysning om økonomisk levetid i noten for regnskapsprinsipper, og dermed en mangel på spesifisering for hver av de ulike klassene.

Tabellen under er tatt med for å demonstrere drøftingen ovenfor. Her er et utdrag fra noteopplysning om immaterielle eiendeler hos NorgesGruppen ASA.

NOTE 7 • IMMATERIELLE EIENDELER

(Alle beløp i 1000 kroner)

	Goodwill	Andre immaterielle eiendeler	Sum immaterielle eiendeler
Regnskapsåret 2017			
Anskaffelseskost 01.01.17	7 192 241	564 610	7 756 851
Tilgang	32 526	1 630	34 056
Avgang	(1 640)	-	(1 640)
Anskaffelseskost 31.12.17	7 223 128	566 139	7 789 267
Akkumulerte av- og nedskrivninger 01.01.17	2 536 695	324 800	2 861 496
Avgang akkumulerte av- og nedskrivninger	(1 629)	-	(1 629)
Årets avskrivninger	-	33 816	33 816
Årets nedskrivninger	55 770	7 950	63 720
Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12.17	2 590 837	366 586	2 957 403
Balansført verdi 31.12.17	4 632 291	199 573	4 831 864
Regnskapsåret 2016			
Anskaffelseskost 01.01.16	7 147 690	604 189	7 751 879
Tilgang nye konsernselskaper	-	100	100
Tilgang	50 508	5 654	56 162
Avgang	(45 687)	(5 603)	(51 290)
Reklassifiseringer	39 730	(39 730)	-
Anskaffelseskost 31.12.16	7 192 241	564 610	7 756 851
Akkumulerte av- og nedskrivninger 01.01.16	2 559 274	287 778	2 847 052
Avgang akkumulerte av- og nedskrivninger	(45 037)	-	(45 037)
Årets avskrivninger	-	36 312	36 312
Årets nedskrivninger	22 458	710	23 168
Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12.16	2 536 695	324 800	2 861 496
Balansført verdi 31.12.16	4 655 546	239 809	4 895 355
Økonomisk levetid		5–20 år	
Avskrivningsplan	Ingen	Lineær	

Tabell 2: Utdrag fra noteopplysningen til NorgesGruppen ASA

Av Tabell 2 ser vi at økonomisk levetid til “andre immaterielle eiendeler” er fremstilt som “5-20 år”. Vi synes at antall år for hver klasse immateriell eiendel bør utdypes mer presist enn dette for at det skal være en veldig god kvalitet (score 4) på noten. Det hadde vært nyttig for regnskapsbrukerne å vite om NorgesGruppen har avskrevet “andre immaterielle eiendeler” med 5 eller 20 år, fordi avskrivningsgrunnlaget har stor påvirkning på hvor store kostnadene blir i resultatregnskapet. Det tenkes at noen av de immaterielle eiendelene i denne klassen har for eksempel 7 år mens noen kanskje har 18 år, og dette er grunnen til at selskapet har opplyst “5-20 år”. Likevel synes vi disse eventuelle forskjellene burde kommet mer klart frem av noten.

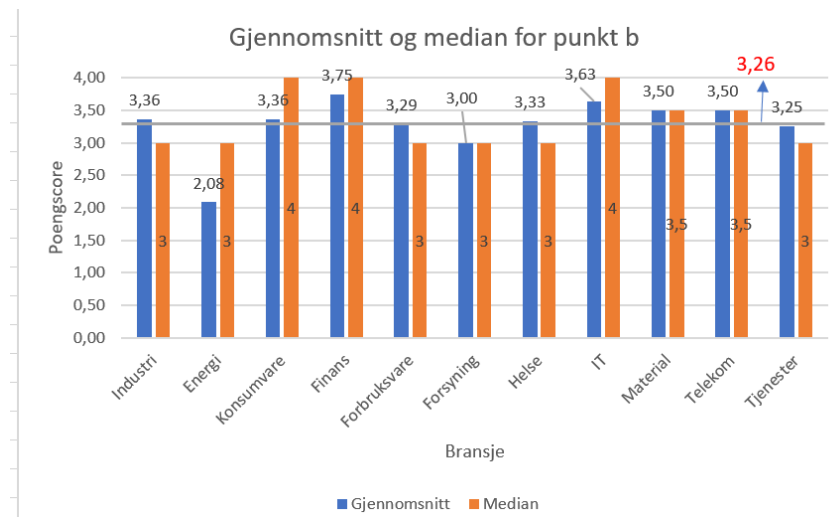
Her kan vi trekke inn to forsterkende kvalitetskrav under IASB; sammenlignbarhet og forståelighet. Det kan tenkes at selskapet hadde oppfylt kravene om forståelighet og sammenlignbarhet på en bedre måte dersom de hadde spesifisert levetiden ytterligere. Dette fordi det er lettere å ha en forståelse når informasjonen er gitt mest mulig spesifikk, noe som vil gi et bedre sammenligningsgrunnlag på tvers av andre klasser immaterielle eiendeler.

Når dette er sagt bør en ta i betraktning kost-nytte prinsippet og vesentlighetsprinsippet. Førstnevnte går ut på kostnaden selskapet bruker på å gi informasjonen kontra nytten andre får ut av det. Sistnevnte går ut på hvor vesentlig det er for brukerne å vite slik informasjon. Altså dersom kostnaden ved å spesifisere levetiden ytterligere enn eksempelvis 5-20 år er større enn nytten regnskapsbrukerne får ut av det, så behøver ikke selskapet å gjøre det.

Som en konklusjon på analysen i kapittel 4.3.1 kan vi si at gjennomsnittlig kvalitetsscore blant de 90 selskapene er på 3,23, altså er det tilfredsstillende kvalitet av opplysning av *punkt a*. Gjennomsnittet ligger mellom score 3 (oppfylt) og score 4 (oppfylt veldig godt). Totalt sett finner vi at det er en god del generelle opplysninger om økonomisk utnyttbar levetid, og ofte mangler på spesifisering av antall år for de ulike immaterielle eiendelene.

4.3.2 Presentasjon av funn - kvalitetsscore for *punkt b*

Først presenterer vi våre funn av selskapenes kvalitetsscore på opplysning av immaterielle eiendelers avskrivningsmetode.

Figur 8. Kvalitetsscore for oppfyllelse av "punkt b"

Ifølge Figur 8 ser vi at gjennomsnittlig score blant alle de 90 selskapene er på **3,26** som tilsvarer en tilfredsstillende kvalitet på kriteriet i "punkt b".

Energibransjen er den med lavest gjennomsnittlig kvalitetsscore på 2,08 (nærmere delvis mangel). Medianen her er imidlertid 3 (oppfylt), så hvilken målestokk en skal se på er ikke lett å si. Dette kan vi se opp mot IT-bransjen som har en score på 3,63, altså finnes det mange IT-bedrifter som har høy kvalitetsscore på *punkt b*.

Vi ser av Figur 8 at finansbransjen kommer best ut på dette punktet også (slik som for punkt a), med en gjennomsnittlig score på 3,75.

4.3.2.1 Drøfting av kvalitet av oppfyllelse av *punkt b*

Punkt b krever at selskapene skal opplyse om hvilke avskrivningsmetoder som er brukt for de immaterielle eiendelene med bestemt utnyttbar levetid. Gjennom undersøkelsen la vi merke til at informasjon om avskrivningsmetode var veldig generelt opplyst, ofte plassert i noten for regnskapsprinsipp. Lineær avskrivningsmetode er den som oftest går igjen blant selskapene. Ofte skriver selskapene bare at alle immaterielle eiendeler ekskludert goodwill blir avskrevet lineært. Dette er en typisk generell noteopplysning. Vi savner at de ulike klassene blir nevnt når avskrivningsmetoden forklares. Det kan være av vesentlighet for regnskapsbrukerne å

eksplisitt i noten få informasjon om avskrivningsmetoden for hver av de ulike klassene, av oversiktligheits grunn.

Vi oppfatter det veldig oversiktlig og forståelig dersom det i noten for immaterielle eiendeler er en egen linje nederst i tabellen med avskrivningsmetode og antall leveår for hver klasse (kolonne). Dette er det vi kaller en score 4, og det er da veldig god kvalitet i noten.

Under er et utdrag fra noten til Bouvet ASA for å demonstrere drøftingen over.

NOK.1000	CUS- TOMER RELA- TIONS	SOFT- WARE	INTER- NET	GOODWILL	TOTAL 2017	CUS- TOMER RELA- TIONS	SOFT- WARE	INTER- NET	GOODWILL	TOTAL 2016
Acquisition cost										
Accumulated 1 January	15 747	19 875	5 137	32 782	73 541	13 036	11 479	4 341	27 909	56 765
Addition purchase of subsidiary	0	0	0	263	263	2 854	0	0	5 175	8 028
Self-developed intangible assets	0	9 436	1 104	0	10 540	0	8 395	796	0	9 191
Disposals of the year	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Exchange rate variances	217	0	0	414	631	-142	0	0	-301	-443
Accumulated 31 December	15 964	29 311	6 241	33 460	84 975	15 747	19 875	5 137	32 782	73 541
Depreciation										
Accumulated 1 January	8 213	4 157	3 357	0	15 728	6 705	2 248	2 489	0	11 442
Disposals of ordinary depreciation	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
This year's ordinary depreciation	2 073	5 153	924	0	8 149	1 811	1 909	868	0	4 588
Exchange rate variances	-125	0	0	0	-125	-303	0	0	0	-303
Accumulated 31 December	10 161	9 310	4 282	0	23 752	8 213	4 157	3 357	0	15 728
Book value										
Book value 1 January	7 534	15 718	1 780	32 782	57 814	6 330	9 232	1 852	27 909	45 323
Book value 31 December	5 803	20 001	1 959	33 460	61 224	7 534	15 718	1 780	32 782	57 814
Depreciation rate	10 %	20 %	20 %	N/A		10 %	20 %	20 %	N/A	
Economic life	10 years	5 years	5 years	not decided		10 years	5 years	5 years	not decided	
Depreciation method	linear	linear	linear	N/A		linear	linear	linear	N/A	

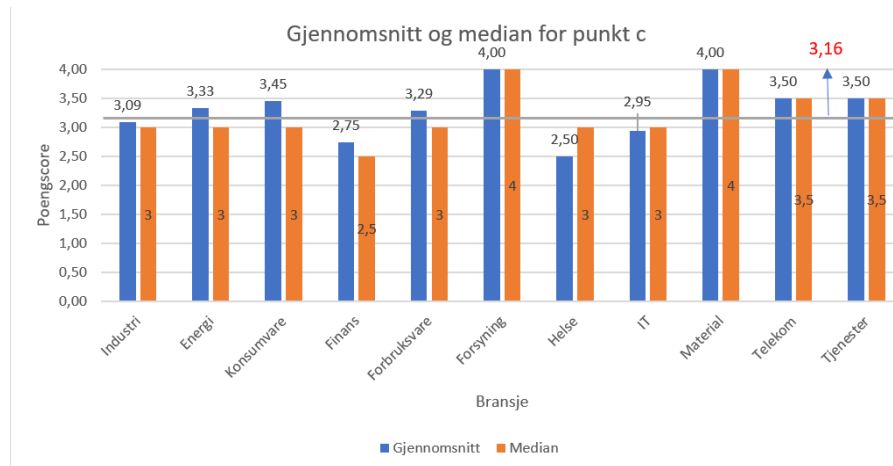
Tabell 3: Et utdrag fra noteopplysning om immaterielle eiendeler til Bouvet ASA

Selskapet fra Tabell 3 viser tydelig hvilken avskrivningsmetode som brukes for hver klasse av immaterielle eiendeler som foretaket inneholder. Dette er meget oversiktlig og godt lesbart for regnskapsbrukeren, altså tilfredsstillende selskapet de forsterkende kvalitetskravene om forståelighet og sammenlignbarhet.

Som en konklusjon på kapittel 4.3.2 kan vi si at gjennomsnittlig kvalitetsscore blant de 90 selskapene er på 3,26. Dette tilsier en tilfredsstillende kvalitet, fordi gjennomsnittet ligger mellom score 3 og 4. Totalt sett finner vi at det er en god del generelle opplysninger om avskrivningsmetode, men samtidig så har flere av selskapene spesifiserte noter.

4.3.3 Presentasjon av funn - kvalitetsscore for *punkt c*

Under presenterer vi våre funn av selskapenes kvalitetsscore på opplysning av immaterielle eiendelers bokført verdi IB og UB, samt akkumulerte av- og nedskrivninger.

Figur 9: Kvalitetsscore for oppfyllelse av "punkt c"

Ut av Figur 9 finner vi en gjennomsnittlig score på **3,16** når det gjelder kvaliteten av oppfyllelse av *punkt c*. Dette er en lavere gjennomsnittlig score enn for *punkt a* og *punkt b*. Figur 9 viser at forsynings- og materialbransjen har den største verdien av gjennomsnittlig score og median som begge er på "4". Dette tilsier at selskapene i disse to bransjene har veldig god kvalitet på opplysning av notekravene i *punkt c*. Imidlertid representeres forsynings- og materialbransjen kun av henholdsvis ett og to selskaper, altså sier det oss kanskje ikke så mye i et større perspektiv.

Når det gjelder de bransjene med lavest score, er det finansbransjen som har et gjennomsnitt på 2,75 og helsebransjen med et gjennomsnitt på 2,5. Det betyr at selskapene i disse to bransjene har gitt generelt sett mangelfulle noteopplysninger, fordi snittene ligger mellom 2 (delvis mangelfull) og 3 (oppfylt).

4.3.3.1 Drøfting av kvalitet av oppfyllelse i *punkt c*

I *punkt c* finnes det to opplysningskrav; (1) bokført verdi for inngående og utgående balanse, og (2) akkumulerte av- og nedskrivninger. Vi fant ut at alle de 90 selskapene opplyser om bokført verdi per IB og UB. Det er flere mangler ved det andre kriteriet; Noen selskaper mangler å opplyse om akkumulerte nedskrivninger. Det er også selskaper som ikke opplyser

om akkumulerte verdier i det hele tatt. Under er et eksempel fra Medistim ASA for å demonstrere funnene over:

Note 11 Intangible assets

Activated R & D expenses and deferred revenue

Capitalized development costs include expenses incurred in connection with the product enhancements related to MiraQ Cardiac and MiraQ Vascular products. This is enhancements related to MiraQ system platform and probes. The new MiraQ product is module based and flexible in regard to the configuration the customer needs. In 2017 2.2 MNOK was activated in the balance sheet related to the MiraQ products. The MiraQ platform forms the basis for future models from Medistim.

Intangible assets derived from internal R & D:				
1 = NOK 1000	R & D expenses in 2017	Trade name 2017	R & D expenses in 2016	Trade name 2016
Historic cost				
Historic cost 31.12.	65 258	2 697	61 596	1 349
Internal additions	1 828	-	2 519	-
External additions	404	-	1 144	1 349
Historic cost 31.12.	67 490	2 697	65 258	2 697
Accumulated				
Accumulated	33 558	-	25 939	-
Depreciations for the	7 735	539	7 619	-
Total depreciation	41 293	539	33 558	-
Net value in balance	26 197	2 158	31 700	2 697

Tabell 4: Utsnitt av noteopplysningen til Medistim ASA

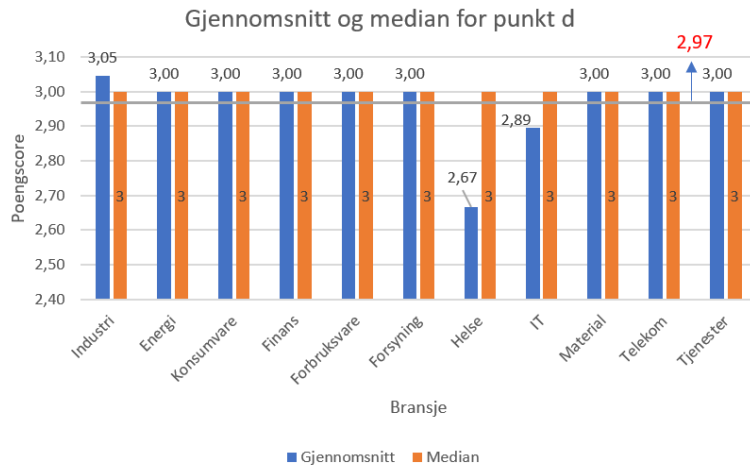
Tabell 4 viser et utsnitt av noteopplysningen til selskapet Medistim ASA. Dette er tatt med for å gi et bilde på noe vi kaller for en svekkende kvalitet på noten, mtp. oppfyllelse av opplysningskravet i *punkt c*. Dette fordi opplysningskravet sier at det skal være opplyst “akkumulerte av- og nedskrivninger”, men Medistim ASA har kun med linjen “accumulated”. Det er her uklart for regnskapsbrukeren om de mener akkumulerte avskrivninger eller nedskrivninger eller begge. Som ordlyden i IAS 38 sier så skal det opplyses om akkumulerte av- og nedskrivninger, og derfor anser vi ikke Medistim sin måte å skrive “total depreciation” på som en oppfyllelse av kravet.

I tillegg har de en skrivefeil i linjen “depreciations for the”, og det er å anta at en slik skrivefeil svekker selskapets oppfyllelse av det forsterkende kvalitetskravet *forståelighet*. Dette fordi skrivefeil gir et misvisende bilde av profesjonalitet, og regnskapsbrukeren kan begynne å lure på hva som skulle stått der. Man kunne ha gitt mer presis informasjon, for eksempel å skrive “depreciations for the period”. Denne har vi gitt en score 1, altså mangelfull oppfyllelse av opplysningskravet i *punkt c*.

Som en konklusjon på kapittel 4.3.3 kan vi si at gjennomsnittlig kvalitetsscore blant de 90 selskapene er på 3,16. Gjennomsnittlig kvalitet ligger mellom 3 (oppfylt) og 4 (oppfylt veldig godt), men altså nærmest 3. Altså er det tilfredsstillende oppfyllelse for dette punktet, men likevel finnes det forbedringspotensial opp mot enda bedre kvalitet på notene.

4.3.4 Presentasjon av funn - kvalitetsscore for punkt d

Først presenterer vi våre funn av selskapenes kvalitetsscore på opplysning av immaterielle eiendelers avskrivninger som vises i resultatregnskapet (totalregnskapet).

Figur 10: Kvalitetsscore for oppfyllelse av "punkt d"

Figur 10 viser en at gjennomsnittlig score er på **2,97**, noe som er tilnærmet lik 3. Dette gjennomsnittet er lavere enn gjennomsnittet i *punkt a, b* og *c*. Industribransjen er den eneste som kommer over 3 i score på gjennomsnittet, dette er fordi AF Gruppen ASA har fått score 4, som eneste selskap. Helse- og IT-bransjen fikk under 3 på gjennomsnittlig score, dette fordi i disse bransjene var det et selskap hver som ikke hadde henvist til noten for immaterielle eiendeler på linjen for avskrivninger i resultatregnskapet. Disse selskapene er Vizrt Group AS og Photocure ASA.

4.3.4.1 Drøfting av kvalitet av oppfyllelse av punkt d

Punkt d går ut på at selskapene skal henvise til notenummeret for immaterielle eiendeler i linjen for avskrivninger i resultatregnskapet. Her har vi antatt at avskrivningene for de immaterielle eiendelene er innbakt i linjen for avskrivninger i resultatregnskapet. Vi finner i de fleste årsregnskapene en linje for "avskrivninger" hvor det er en henvisning til noten for immaterielle eiendeler, sammen med eventuelle andre noter som er gjeldende for avskrivningsposten.

Under vises det i Tabell 5 et eksempel fra selskapet AF Gruppen ASA som skilte seg ut.

RESULTATREGNSKAP				
For regnskapsåret				
Beløp i MNOK	Note	2017	2016	2015
Driftsinntekter	5	13 642	11 775	12 342
Andre inntekter	5	61	102	56
Sum driftsinntekter og andre inntekter		13 704	11 876	12 398
Underentreprenører		-6 233	-5 168	-6 145
Materialekostnader		-2 277	-1 778	-1 765
Lønnskostnader	7,32	-2 961	-2 650	-2 535
Av- og nedskrivninger av varige driftsmidler	14	-166	-135	-123
Av- og nedskrivninger av immaterielle eiendeler	13	-2	-42	-18
Andre driftskostnader	8	-1 256	-1 084	-968
Sum driftskostnader		-12 896	-10 857	-11 554

Tabell 5: Utsnitt fra noteopplysning om immaterielle eiendeler til AF Gruppen ASA

Vi ser av Tabell 5 at selskapet både oppfylder kravet i *punkt d* ved å henvise til notenummeret (13) for immaterielle eiendeler, og i tillegg har en egen linje for av- og nedskrivninger av immaterielle eiendeler. Dette kan være en oppfyllelse av det forsterkende kvalitetskravet forståelighet. Etter vår erfaring er det veldig sjeldent at selskapene gir opplysning om avskrivning av immaterielle eiendeler separat fra “andre avskrivninger” på denne måten. Dette gir selskapet en score 4 på *punkt d*.

Videre vises et utdrag fra selskapet Vizrt Group AS sitt resultatregnskap.

Financial statement, Group

Consolidated statement of profit and loss and other comprehensive income

In USD thousands	Note	2017	2016
Continuing operations			
Revenue	6	122 216	119 357
Cost of sales		-54 641	-51 393
Gross profit		67 575	67 964
Selling and distribution expenses	7,8,9	-34 849	-33 685
Administrative expenses	7,8,9	-11 495	-11 533
Research and development expenses	7,8,9	-17 466	-17 781
Other expenses	7,8,9	-6 925	-3 250
Operating income (loss)		-3 161	1 715
Financial income	10	2 707	1 974
Financial expense	10	-22 486	-22 308
Financial net		-19 779	-20 334
Profit (loss) before tax		-22 940	-18 619
Income tax income	11	7 039	2 966
Profit (loss) for the year		-15 902	-15 653
Profit attributable to:			
Owners of the parent		-15 902	-15 653
Non-controlling interests		0	0
		-15 902	-15 653

Tabell 6: Utsnitt fra Vizrt Group AS sitt resultatregnskap

Tabell 6 viser et resultatregnskap som ikke har egen linje for avskrivninger. Det er heller ikke henvist til noten for immaterielle eiendeler angående avskrivninger. Notene for immaterielle eiendeler i dette selskapet i 2017 var notenummer 12. Vi ser av Tabell 6 at resultatregnskapet *ikke* henviser til note 12 noen plass.

Det tas i betraktning at en mulig forklaring på dette kan være at selskapet oppstiller regnskapet etter funksjon istedenfor art. Når en oppdeler etter funksjon så pleier typisk avskrivninger å gå under posten “driftskostnader”, mens under art oppstilles de på egen linje. Dersom det er slik at Vizrt Group AS kjører funksjonsoppstilling, så synes vi fortsatt at de burde henvist til note 12 på linjen for “driftskostnader”. Ellers kan vi her nevne at selskapet faktisk hadde avskrivninger i året 2017 (av teknologi, kunderelasjoner og varemerke). Derfor burde det vært en henvisning i resultatregnskapet. Dette medvirker til en svekket forståelighet overfor regnskapsbrukerne, med tanke på forsterkende kvalitetskrav. Vizrt Group AS får en score 1 av oss, altså total mangel på opplysningskravet i *punkt d*.

Som en konklusjon på kapittel 4.3.4 kan vi si at gjennomsnittlig kvalitetsscore blant de 90 selskapene er på 2,97. Det vil si at gjennomsnittet er tilnærmet 3. Derfor kan vi si at flesteparten av de utvalgte selskapene har oppfylt kriteriet.

4.3.5 Drøfting av kvaliteten av oppfyllelse av *punkt e*

Punkt e hos IAS 38 punkt 118 består av som nevnt åtte underpunkter. Hvert av de er ganske entydig, det vil si enten er det aktuelt for selskapet eller ikke. Våre erfaringer viser at eksempelvis nedskrivninger (*punkt e4*) er forbeholdt om aktualitet. Det er ikke nødvendigvis alle selskapene som har hatt nedskrivning av immaterielle eiendeler i regnskapsperioden 2017, og av den grunn ikke har med egen linje for nedskrivninger. Dette blir ikke registrert som en mangel av opplysning, som nevnt i metodekapitlet.

Under i Tabell 7 er det tatt med et utsnitt fra noten til Webstep ASA, for å demonstrere våre utsagn.

NOTE 10: INTANGIBLE ASSETS AND GOODWILL

NOK 1 000	Goodwill Norway	Goodwill Sweden	Customer relationships Norway	Customer relationships Sweden	R&D	Total
Cost						
At 1 January 2016	313 575	71 988	43 000	33 556	-	462 119
Additions	-	-	-	-	-	-
Disposals	-	-	-	-	-	-
Exchange adjustment	-	(6 618)	-	(1 242)	-	(7 860)
At 31 December 2016	313 575	65 370	43 000	32 314	-	454 259
Reclassification*	-	-	-	-	1 250	1 250
Additions	-	-	-	-	3 561	3 561
Disposals	-	-	-	-	-	-
Exchange adjustment	-	3 326	-	123	-	3 449
At 31 December 2017	313 575	68 696	43 000	32 437	4 811	462 519
*Classified as non-current financial asset in 2016. Reclassified in 2017.						
Depreciation and impairment						
At 1 January 2016	-	-	(40 850)	(19 497)	-	(60 347)
Impairment	-	-	-	-	-	-
Depreciation charge for the year	-	-	(2 150)	(6 792)	-	(8 942)
At 31 December 2016	-	-	(43 000)	(26 289)	-	(69 289)
Impairment	-	-	-	-	-	-
Depreciation charge for the year	-	-	-	(6 148)	-	(8 942)
At 31 December 2017	-	-	(43 000)	(32 437)	-	(75 437)
Net book value						
At 31 December 2016	313 575	65 370	-	6 025	-	384 970
At 31 December 2017	313 575	68 696	-	-	4 811	387 082
Useful life			5 year	5 year		
Depreciation method			Straight line	Straight line		

Tabell 7: Utsnitt fra noteopplysning om immaterielle eiendeler til Webstep ASA

Her kan vi se at selskapet setter en egen linje og opplyser klart at de har null kroner i “impairment” (nedskrivning) for denne regnskapsperioden. Det vil si at de ikke har nedskrevet noen immaterielle eiendeler dett året. Her har selskapet fått en score 3 av oss, fordi de oppfyller det forsterkende kvalitetskravet forståelighet, til tross for at det ikke var aktuelt for selskapet å gi slik opplysning.

Videre har vi med et annet eksempel, i Tabell 8, på en veldig god oppfyllelse av det første opplysningskravet i *punkt e*, nemlig kravet om opplysning av tilgang i perioden.

Note 28 - Immaterielle eiendeler, goodwill og merverdi kjøpte forsikringsforpliktelser

STOREBRAND LIVSFORSIKRING KONSERN

(NOK mill.)	Immaterielle eiendeler				Goodwill	2017	2016
	IT- systemer	Value of business in force	Andre immate- rielle eiendeler				
Anskaffelseskost 1.1	405	9 380	641	757	11 183	12 351	
Tilgang i perioden:	78						
Utviklet internt	10				10	44	
Kjøpt separat	68				68	27	
Kjøpt ved fusjon, oppkjøp eller lignende							

Tabell 8: Utsnitt fra noteopplysning om immaterielle eiendeler til Storebrand Livsforsikring AS

Tabell 8 er et utdrag fra noten til Storebrand Livsforsikring AS i årsrapporten for 2017. Dette er etter vår oppfatning en noteopplysning av veldig god kvalitet både i forhold til kravene i IAS 38 og brukernytte. Dette fordi her har selskapet presentert noten nøyaktig slik ordlyden i IAS 38.118 punkt *e1* er; “tilganger, med separate oppgaver over dem som er oppstått ved intern utvikling, de som er anskaffet separat, og de som er anskaffet ved virksomhetssammenslutninger” (Sticos, 2017).

Storebrands oppfyllelse av opplysningskravet *e1* har fått en score 4, fordi selskapet opplyser om “utviklet internt”, “kjøpt separat” og “kjøpt ved fusjon”. Dette er veldig forklarende og oversiktlig overfor regnskapsbrukerne. Våre erfaringer er at de fleste selskaper hadde tilganger av immaterielle eiendeler i 2017 (se Figur 6), og de oppstiller disse på en linje med kun “tilgang i perioden” eller “additions”, ikke ytterligere oppdelinger. Altså få selskaper oppdeler slik som vi ser i Tabell 8 at Storebrand gjør.

Under vises hele noten til Storebrand AS fra årsrapporten 2017.

Note 28 - Immaterielle eiendeler, goodwill og merverdi kjøpte forsikringsforpliktelser

STOREBRAND LIVSFORSIKRING KONSERN

(NOK mill.)	Immaterielle eiendeler				2017	2016
	IT-systemer	Value of business in force	Andre immaterielle eiendeler	Goodwill		
Anskaffelseskost 1.1	405	9 380	641	757	11 183	12 351
Tilgang i perioden:	78					
Utviklet internt	10				10	44
Kjøpt separat	68				68	27
Kjøpt ved fusjon, oppkjøp eller lignende						
Avgang i perioden						-73
Effekt av sikringsbokføring						
Valutadifferanser ved omregning av utenlandsk enhet	3	510	35	40	588	-1 165
Andre endringer						
Anskaffelseskost 31.12	486	9 890	675	797	11 849	11 183
Akkumulerte av- og nedskrivninger 1.1	-217	-5 880	-577		-6 673	-6 912
Nedskrivning i perioden						
Amortisering i perioden	-51	-325	-65		-442	-457
Avgang i perioden						25
Reversering av nedskrivning i perioden						
Valutadifferanser ved omregning av utenlandsk enhet		-330	-33		-363	671
Andre endringer						
Akk. av- og nedskrivninger 31.12	-268	-6 535	-675	0	-7 478	-6 673
Balansført verdi 31.12	218	3 355	0	797	4 370	4 510

Tabell 9: Utsnitt fra Storebrand Livsforsikring AS sin note for immaterielle eiendeler

I tabell 9 ser vi at selskapet har opplyst egen linje for sju av de åtte underpunktene til *punkt e*. Linjen for tilgang, som er opplysningskravet i *e1*, har vi allerede kommentert ovenfor.

- Linjen “avgang i perioden” tilsvare opplysningskravet i *e2*.
- Linjen “valutakursdifferanser ved omregning av utenlandsk enhet” tilsvare *e7*.
- Linjen “andre endringer” tilsvare *e8*.
- Linjen “nedskrivning i perioden” tilsvare *e4*.
- Linjen “amortisering i perioden” tilsvare *e6*.
- Linjen “reversering av nedskrivning i perioden” tilsvare *e5*.

Vi ser av Tabell 9 at selskapet ikke opplyser om omvurderinger/reklassifiseringer (punkt *e3*), altså forstår vi det som ikke aktuelt med denne opplysningen i denne regnskapsperioden.

Videre ser vi av Tabell 9 at selskapet har opplyst egen linje for punkt *e8*, *e5* og *e4* uten at det står noen beløp på disse linjene. Altså var disse tre kravene ikke aktuelle for selskapet å opplyse om i denne perioden, men de har valgt å ha med linjene til tross. Dette gjør noten til en god kvalitet sett i lys av notekravene i IAS 38.

Som en konklusjon på kapittel 4.3.5, om kvalitetsscore på opplysningskravene i *punkt e*, kan vi si at de fleste selskaper lar være å gi “overflødig” informasjon i notene, dersom det ikke var aktuelt i denne regnskapsperioden. Likevel oppfatter vi det som god kvalitet at selskaper viser til bevissthet rundt notekravene (ved å ha med egen linje for de ulike opplysningskravene) selv om de ikke behøvde å gi slike opplysninger dette året (fordi det ikke var aktuelt for dem).

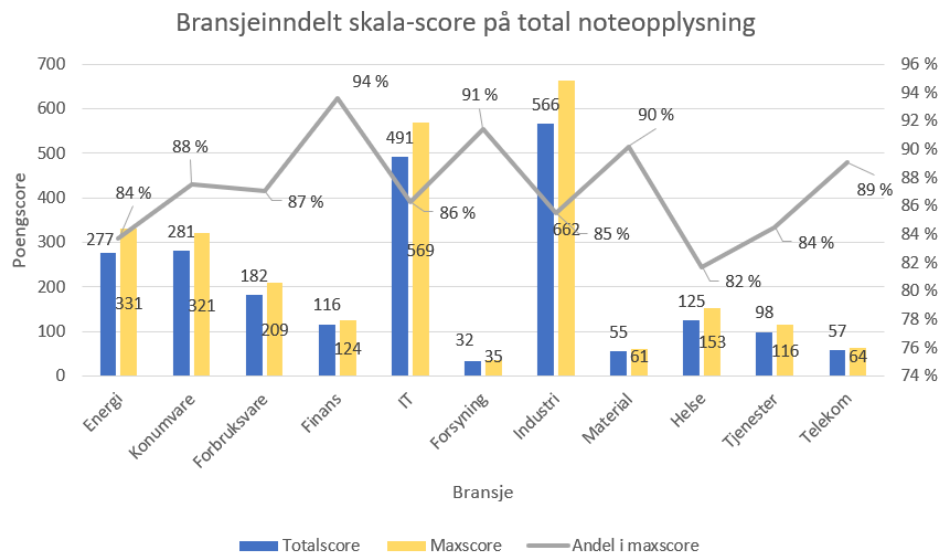
4.3.6 Oppsummerende kvalitetsscore på noteopplysningene

Hittil har vi for Forsknings spørsmål 2 gjennomgått hvert av opplysningskravene i IAS 38 punkt 118. Videre presenteres selskapenes totale score på hele noteopplysningen, jf. maksimalscore i kapittel 3.5.

Her velger vi å benytte bransjeinndelingen (se kapittel 4.1), for å kartlegge vårt helhetsinntrykk på noteopplysningene blant norske selskaper. Etter å ha regnet ut hvert av selskapenes oppnådde totale kvalitetsscore, finner vi at gjennomsnittet ligger på 25 poeng. Regner vi alle selskapenes oppnådde kvalitetsscore (2280) og ser det i lys av alle selskapenes

maksimal kvalitetsscore (2645), finner vi en gjennomsnittlig oppnådd kvalitetsscore på 86% av det maksimale. Dette er en god total kvalitetsscore, men det er et tegn på at det fortsatt finnes litt forbedringspotensial (14%) for å oppnå maksimal kvalitet.

Under i figur 11 vises det statistikk over bransjenes gjennomsnittlige kvalitetsscore i forhold til maksimal poengscore.

Figur 11: Den totale kvalitetsscore inndelt etter bransje

Figur 11 viser eksempelvis at selskapene i industribransjen har en samlet poengscore på noteopplysningene på 566 poeng (22 selskaper multiplisert med hvert selskaps totale score), og maksimal poengscore for denne bransjen er 662 (22 multiplisert med hvert selskaps makscore). Dette tilsvarer 85% oppnåelse av maksimal kvalitetsscore (566 / 662). Videre kan vi se av Figur 11 at helsebransjen er den bransjen med lavest andel av totalscore, med 82% (125 / 153). Den bransjen med høyest andel av totalscore er forsyningsbransjen, men da må en ta i betraktning at denne søylen (bransjen) representerer kun ett selskap.

Som en oppsummering kan vi si at det er god kvalitet på noteopplysningene til selskapene. Alle bransjene har oppnådd over 80% av maksimal score. Likevel finnes det et forbedringspotensial i kvaliteten både i forhold til notekrav og i forhold til brukernytte overfor regnskapsbrukerne, jf. tidligere drøfting i kapittel 4.3.

4.3.7 Konklusjon på Forskningsspørsmål 2

Når det gjelder kvaliteten på noter så kan det være et komplisert fenomen å måle. Dette fordi hva som oppleves som kvalitet kan ha bakgrunn i regnskapsbrukerens kunnskap/utdanning/erfaringer mv. Vi har forsøkt å måle kvaliteten på noten om immaterielle eiendeler etter den måten vi opplever det som kvalitet, med utgangspunkt i opplysningskravene i IAS 38 punkt 118. Funnene våre er som følger, på en kvalitetsskala fra 0 til 4;

- Gjennomsnittlig kvalitetsscore er 3,23 for *punkt a*
- Gjennomsnittlig kvalitetsscore er 3,26 for *punkt b*
- Gjennomsnittlig kvalitetsscore er 3,16 for *punkt c*
- Gjennomsnittlig kvalitetsscore er 2,97 for *punkt d*
- Når det gjelder kvalitetsscore for *punkt e* har vi ikke en gjennomsnittlig score, da ikke alle kravene i dette punktet er aktuelle for alle selskaper. Det å ikke ha opplyst om kravene i *punkt e* trekker ikke kvaliteten på noten for immaterielle eiendeler ned av den grunn. Det er individuelt for hvert selskap om postene i *e1* t.o.m. *e8* er aktuelle for dem det året, altså kan vi ikke sammenligne selskapenes oppfyllelse av *punkt e* opp mot hverandre.

Funnene våre viser alt i alt en tilfredsstillende kvalitet på noteopplysningene om immaterielle eiendeler, men de viser også at det foreligger forbedringspotensial for å oppnå maksimal kvalitet. Spesielt ved spesifisering av økonomisk levetid for eiendelene, i og med at slik spesifisering er vesentlig for regnskapsbrukerne å vite dersom de har behov for å sjekke at årets avskrivninger er beregnet korrekt. Jo mer spesifikk informasjon i notene, jo mer oppleves det at selskapene fremstiller sin økonomiske stilling på en rettvise måte.

4.4 Analyse og drøfting for Forskningsspørsmål 3

I dette kapitlet foretar vi korrelasjonsanalyser for å forsøke å finne svar på vårt siste forskningsspørsmål; *Er det sammenheng mellom kvaliteten på noteopplysninger og størrelsen på immaterielle eiendeler i andel av sum egenkapital / total kapital?*

Vi vil først undersøke om vi finner noen sammenheng mellom kvaliteten på noteopplysningene og størrelsen på de immaterielle eiendelene i andel av sum egenkapital. Dette fordi i listen fra Finanstilsynet fikk vi opplyst de selskaper hadde immaterielle eiendeler over 10% av EK. Deretter vil vi undersøke om det er sammenheng mellom kvaliteten på noteopplysningene og størrelsen på total kapitalen i selskapet, for å ikke bare se på selskapets egenkapital, men også de andre finansieringsmidlene.

Forventningen vår er at desto større andel immaterielle eiendeler utgjør av et selskaps kapital, jo *bedre* er kvaliteten på notene om immaterielle eiendeler. Om de immaterielle eiendelene utgjør store andeler, vil vi tro at det er gunstig for selskapene å opplyse detaljert om disse og fremstille informasjonen på en forståelig, godt lesbar og oversiktlig måte, i henhold til de forsterkende kvalitetskravene.

4.4.1 Korrelasjonsanalyse 1

I den første korrelasjonsmatrisen (Tabell 10) vil vi finne ut om det finnes sammenheng mellom to variabler. Den ene variabelen er de 90 selskaperens oppnådde kvalitetsscore i andel av sine individuelle maksimalscorer ("andel av maksscore"). Den andre variabelen er selskaperens verdi på immaterielle eiendeler i andel av egenkapital ("andel EK").

	<i>Andel Maksscore</i>	<i>Andel av EK</i>
<i>Andel Maksscore</i>	1	
<i>Andel av EK</i>	-0,189230458	1

Tabell 10: Korrelasjonsmatrise mellom andel egenkapital og andel maksscore

Korrelasjonsmatrisen i Tabell 10 viser en korrelasjon på "-0,18", som ifølge Johannesen et.al (2011) kan kalles for en svak sammenheng.

Videre bruker vi intervallinndelingen fra Figur 4 og måler korrelasjon med selskapenes kvalitetsscore på noteopplysningen i andel av sine individuelle maksscorer (se kapittel 3.5)

0-10%	Andel Maksscore	Andel av EK
Andel Maksscore	1	
Andel av EK	0,124839774	1
11-20%	Andel Maksscore	Andel av EK
Andel Maksscore	1	
Andel av EK	-0,100978249	1
21-30%	Andel Maksscore	Andel av EK
Andel Maksscore	1	
Andel av EK	0,465875969	1
31-40%	Andel Maksscore	Andel av EK
Andel Maksscore	1	
Andel av EK	0,049275374	1
41-50%	Andel Maksscore	Andel av EK
Andel Maksscore	1	
Andel av EK	0,309647611	1
51%+	Andel Maksscore	Andel av EK
Andel Maksscore	1	
Andel av EK	0,175409973	1

Tabell 11: Korrelasjon mellom kvalitetsscore og immaterielle eiendeler i andel av egenkapital

Tabell 11 viser seks ulike korrelasjoner oppdelt etter intervallgrupper (Figur 4). Eneste justeringen vi har gjort her i forhold til Figur 4, er at vi har plassert alle som har en andel på 51 prosent og oppover i samme intervallgruppe. Dette fordi noen av intervallgruppene som var over 50 prosent bare besto av ett selskap, og en kan ikke lage korrelasjon med kun én variabel.

Som vi ser av Tabell 11 er det intervallgruppen “21-30%” som har høyest korrelasjon, på 0,46. Korrelasjonen i denne intervallgruppen kan ifølge Johannesen et.al. sies å være en *moderat sammenheng*. Altså selskapene som har immaterielle eiendeler som utgjør mellom 21 og 30 prosent av egenkapitalen har en moderat sammenheng mellom kvalitetsscore og immaterielle eiendeler i andel egenkapital.

Videre kan vi se at intervallgruppen “31-40 %” har en korrelasjon på 0,049. Altså har korrelasjonen gått fra 0,46 i “21-30 %” til 0,049 i “31-40 %”. Dette er ikke eksplisitt en

logisk utvikling, fordi en skulle gjerne forvente at jo høyere andel av EK jo høyere kvalitet på noteopplysningen. Samtidig ser vi at intervallet “11-20 %” er det eneste som har en negativ korrelasjon (-0,10).

Oppsummert kan vi si at alle intervallgruppene har en korrelasjon mellom veldig svak og moderat, ifølge Johannesen et al. (2011, s 322) sin tommelfingerregel. Samtidig kan det nevnes at det er ikke noe fasitsvar på hva som er svak eller sterk korrelasjon. Dette er avhengig av hvilken undersøkelse som gjøres og hvor høy korrelasjon man forventer (Johannesen et al. 2011, s 322). Selv om de selskapene med immaterielle eiendeler som utgjør mellom 21-30% av egenkapitalen har en (moderat) sammenheng med kvalitet på noteopplysningen, så kan vi ikke konkludere med at jo høyere andel av EK jo høyere kvalitetsscore. Dette fordi korrelasjonene ikke har en logisk positiv utvikling, den varierer sterkt mellom intervallgruppene. Altså er det et tynt grunnlag for å kunne generalisere. Kanskje det bare var en tilfeldighet at “21-30%” fikk den høyeste korrelasjonen?

4.4.2 Korrelasjonsanalyse 2

I den andre korrelasjonsmatrisen (Tabell 12) vil vi undersøke om det finnes sammenheng mellom to variabler. Den ene variabelen er de 90 selskapenes oppnådde kvalitetsscore i andel av sine individuelle maksimalscorer (“andel av maksscore”). Den andre variabelen er selskapenes verdi på immaterielle eiendeler i andel av egenkapital (“andel totalkapital”).

	<i>Andel Maksscore</i>	<i>Andel totalkapital</i>
<i>Andel Maksscore</i>	1	
<i>Andel totalkapital</i>	-0,234958985	1

Tabell 12: Korrelasjonsmatrise mellom andel totalkapital og andel maksscore

Korrelasjonsmatrisen i Tabell 12 viser en korrelasjon mellom “andel maksscore” og “andel totalkapital” på “-0,23”, som ifølge Johannesen et.al (2011) kan kalles en svak sammenheng.

Videre vises det korrelasjoner mellom andel maksscore og immaterielle eiendeler i andel av totalkapital, oppdelt etter intervaller.

0-5%	Andel Maksscore	Andel totalkapital
Andel Maksscore	1	
Andel totalkapital	-0,247289636	1
6-10%	Andel Maksscore	Andel totalkapital
Andel Maksscore	1	
Andel totalkapital	-0,046236359	1
11-15%	Andel Maksscore	Andel totalkapital
Andel Maksscore	1	
Andel totalkapital	0,442193372	1
16-20%	Andel Maksscore	Andel totalkapital
Andel Maksscore	1	
Andel totalkapital	-0,044880104	1
21%+	Andel Maksscore	Andel totalkapital
Andel Maksscore	1	
Andel totalkapital	-0,284346404	1

Tabell 13: Korrelasjon mellom kvalitetsscore og immaterielle eiendeler i andel av totalkapital

Tabell 13 viser fem ulike korrelasjoner oppdelt etter intervall. Alle selskaper med immaterielle eiendeler som utgjør mer enn 21% av totalkapitalen, er plassert i samme intervall fordi noen av intervallgruppene over denne besto av veldig få selskaper.

Vi ser ut av Tabell 13 at den intervallgruppen som har høyest korrelasjon er “11-15%”. Korrelasjonen for selskapene i dette intervallet er på “0,44”, som tilsier en moderat korrelasjon mellom kvalitetsscore og immaterielle eiendeler i andel av totalkapital. Videre ser vi at for alle de andre intervallgruppene er det negative korrelasjoner. Disse negative sammenhengene kan kalles svake og veldig svake, jf. Johannesen et.al (2011, s.322).

På slutten av vår forskningsprosess fant vi en potensiell tredje faktor som hadde vært interessant å se i sammenheng med kvaliteten på notene, nemlig selskapenes gjeld i andel av totalkapitalen. Dette fordi det kan tenkes at det er gunstig for nåværende og potensielle investorer å vite hvordan selskapet er finansiert, spesielt med verdier som er krevende å måle. Samtidig kan det forventes at dersom et selskap har høy finansiering via institusjonelle eiere (kapitaltilbydere), så har de høy kvalitet på noteopplysningen for å gi kreditorene rikelig informasjon.

Artikkelen av Bushee og Noe (1999), som er nevnt i litteraturgjennomgangen, viser til et tidligere arbeid av Healy, Hutton og Palepu (1999) og støtter dette arbeidet med å vise at institusjonelle investorer er tiltrukket foretak med høy kvalitet på noteopplysningene. Vi har imidlertid ikke tenkt å foreta noe korrelasjonsanalyse av dette, på grunn av tidsmessige årsaker.

Likevel har vi tatt en stikkprøve av det selskapet som hadde scoret høyest på kvalitet på noteopplysningen. Dette var Storebrand ASA. Ser man i balansen i årsregnskapet 2017 til Storebrand, finner en at samlet gjeld utgjør i dette året 94,7% av selskapets total kapital. Dette tilsier at sum egenkapital utgjør 5,3% av total kapitalen. Storebrand hadde en individuell maksimal kvalitetsscore på noteopplysningen i 2017 på 38 poeng. Av denne maksimale scoren scoret selskapet 37 poeng, altså tilnærmet 100% av sitt potensielle maksimum.

Muligens kan dette i seg selv være en pekepinn på at selskapet har tiltrukket seg institusjonelle investorer fordi de har kvalitetsrike noteopplysninger i sin årsrapport. Likevel har vi ikke noe grunnlag for å si om det foreligger noen sammenheng mellom gjelden og kvaliteten på notene, men dette kunne vært et interessant område å forske på ved en senere anledning.

For å svare på Forskningsspørsmål 3 kan vi ikke påstå for hele utvalget at kvaliteten på noteopplysninger øker med verdien på de immaterielle eiendelene. Likevel er det interessant å se at det faktisk er en merkverdig sammenheng (moderat) for den ene intervallgruppen, men dette kan også bare ha vært en tilfeldighet. Som en konklusjon kan vi da si at det ikke er noen sammenheng mellom selskapenes kvalitet på noteopplysninger og selskapenes immaterielle eiendeler i andel av EK / total kapital.

4.5 Anbefalinger for noteutarbeidelse

Vi har i løpet av denne forskningsprosessen merket tendenser og vil komme med noen egne vurderinger basert på våre opplevelser og erfaringer med studering av både notekrav og faktiske noteopplysninger. Vi vil i dette kapittelet forsøke å kartlegge hva vi synes selskaper kunne blitt bedre på med tanke på oppfyllelse av notekravene, samtidig som vi forsøker å foreslå hva IFRS muligens burde stilt krav om i notene.

4.5.1 “Andre immaterielle eiendeler”

Som ordlyden i IAS 38 punkt 118 tilsier skal selskaper for *hver ulike klasse* immaterielle eiendeler de innehaver, opplyse om de forskjellige notekravene. Vi har merket stor tendens til bruk av samleposten “andre immaterielle eiendeler” eller på engelsk “Other intangible assets”, blant noteopplysningene til de 90 selskapene. Vi har sett at “andre immaterielle eiendeler” ofte utgjør store beløp av de totale immaterielle eiendelene i selskapene. Dette samsvarer med funnene til Tsalavoutas et.al. (2014) om at selskap bruker samleposten “andre”. Tsalavoutas et.al (2014) mener at samleposten “andre” utgjør så store verdier at det burde vært opplyst mer detaljert om det.

Likevel sier IAS 38 punkt 119 at selskapene *kan* foreta samleposter for forskjellige klasser dersom dette fører til mer relevant informasjon for regnskapsbrukerne (se kapittel 2.3.1). Vi opplever det som relevant å bli informert om hvilke immaterielle eiendeler disse “andre” er. Det kan oppleves at selskapet holder igjen informasjon ved å plassere ulike typer eiendeler under posten “andre”.

Under i Tabell 14 tar vi med et eksempel fra noteopplysningen til Norlandia Health and Care Group AS.

9. INTANGIBLE ASSETS			
	Goodwill	Other intangible assets	Total

Tabell 14: Utsnitt fra Norlandia Health and Care Group sin noteopplysning

Norlandia Health and Care Group AS har delt inn de immaterielle eiendelene i gruppene “goodwill” og “andre” immaterielle eiendeler. Det er ikke gitt opplysninger i noten om hva de “andre” immaterielle eiendelene gjelder. Vi kan imidlertid se dette ut fra et kost-nytteperspektiv, om det er relevant nok for regnskapsbrukeren å få vite noe om disse “andre” immaterielle eiendelene.

Oppsummert kan vi si at selskapene gjerne bør fokusere litt mer på å følge ordlyden i kravene stilt i IFRS. Altså de bør gi regnskapsbrukerne informasjon om hvilke immaterielle eiendeler som er oppstilt i noten, og ikke bare samle dem under “andre”. Likevel kan vi her nevne kritiske merknader rundt IFRS og deres *for* detaljerte krav til noter, slik som nevnt av

Baksaas og Stenheim (2015). Baksaas og Stenheim (2015) hevder som nevnt i litteraturgjennomgangen at solide noteopplysninger er blant annet de som forklarer regnskapsposten. Vi synes ikke at samleposten “andre immaterielle eiendeler” er forklarende, og anbefaler selskaper å bli mer bevisste på deres bruk av samlepost. Burde IFRS muligens uttrykt strammere rammer for bruk av samleposten «andre immaterielle eiendeler» i notene?

4.5.2 Språk kan føre til uklarheter

Her vil vi nevne et par utfordringer vi har erfart mens vi analyserte kvaliteten til noteopplysninger. Flesteparten av årsrapportene vi analyserte var skrevet på engelsk. Her har vi merket at det finnes en del begreper som dukker opp under et andre synonym fra en årsrapport til en annen. Disse begrepene varierer selv om de har den samme betydningen. Eksempelvis nedskrivning blir vanligvis kalt “impairment” i de engelske årsrapportene. Likevel har vi erfart at nedskrivninger dukker opp under begrepet “write downs” i noen årsrapporter.

I tabellen under viser vi en mer omfattende oversikt over de ulike begrepene som har synonym som blir brukt i årsrapporter. Tabell 15 viser i kolonne “Engelsk” det vanligste begrepet som brukes i årsrapporter på engelsk (oversettelse av begrep finnes i kolonne “Norsk”). Mens kolonne “Synonym (engelsk)” viser hvordan det samme begrepet kan variere under et annet begrep i de andre årsrapportene. Tilsvarende gjelder kolonne “Synonym (norsk)”.

	Engelsk	Synonym (engelsk)	Norsk	Synonym (norsk)
1.	Depreciation	amortization	avskrivning	
2.	Impairment	write downs	nedskrivning	
3.	Currency effects	currency translation differences	omregningsdifferanser	valutakursavvik
		foreign currency translation		
		fx translations		
		exchange rate variances		
		exchange adjustments		
	Statement of income	statement of profit and loss	resultatregnskap	
4.	Indeterminate useful life	indefinite useful life	ubegrenset økonomisk levetid	

Tabell 15: Variasjon av økonomiske begreper med den samme betydning

Av Tabell 15 ser man at det er begrepet “omregningsdifferanser” som har flest forskjellige synonymer. Vi har erfart at man kan opplyse om “omregningsdifferanser” i årsrapportene ved

å bruke seks ulike begrep. Derfor ønsker vi å løfte en problemstilling på graden av regnskapskvalitet når forskjellige bedrifter i den samme bransje bruker ulike begreper. Vi antar at det er noe som kan skape misforståelser og mulige avvik i tolkningen av data.

Videre vil vi sette dette i lys av IASB (2010) sine forsterkende kvalitetskrav om *sammenlignbarhet og forståelighet*. Våre oppfatninger kan være en indikator på at forskjellig ordbruk for samme begrep hindrer oppfyllelse av disse forsterkende kvalitetskravet, i og med at regnskapsbrukeren skal kunne sammenligne årsrapporter opp mot hverandre. Forskjellig ordbruk kan føre til misforståelser i tolkningen av informasjonen i årsrapportene, noe som kan svekke årsrapportens oppfyllelse av kravet om forståelighet.

Totalt sett hadde vi anbefalt å satse på et mer entydig språk når man lager årsregnskap som skal operere på internasjonalt nivå. I tillegg kan vi trekke inn Baksaas og Stenheim (2015) som sier at solide noteopplysningene er de som er skrevet i et språk som er klart, balansert og konsist. Dette samstemmer med våre anbefalinger ut ifra hva vi har merket med årsrapportene, at selskaper bruker forskjellige begreper for det samme. Burde IFRS muligens hatt krav/anbefalinger til et mer entydig språk i notene?

4.5.3 Fremstilling av informasjon

Gjennom analysing av 90 årsregnskap oppdaget vi et samsvar med tidligere litteraturgjennomgang angående IFRS sine *lite* detaljerte krav til fremstilling av regnskap. Våre erfaringer er at i flere av årsrapportene måtte en forholde seg på tvers av noter, for å finne sammenhengende informasjon om de immaterielle eiendelene. Eksempelvis som drøftet tidligere fant vi ofte ikke informasjon om avskrivningsmetode eller økonomisk levetid for eiendelene i noten for immaterielle eiendeler, så vi måtte bla opp i årsrapporten for å finne det innbakt i ofte en lengre tekst i noten for regnskapsprinsipper. Dette medførte en opplevelse av tidkrevende arbeid for å få en helhetlig forståelse av selskapenes immaterielle eiendeler.

Som Baksaas og Stenheim (2015) har løftet så er det under IFRS opp til regnskapsprodusenten å se behovet for bruk av underoverskrifter med bakgrunn i relevans for forståelse. IASB (2010) sitt forsterkende kvalitetskrav *forståelighet* kan trekkes inn her. Våre oppfatninger av noteopplysningene viser at det er en del “mangler” på oppfyllelse av dette forsterkende kvalitetskravet, fordi i mange noter var det uoversiktlig hvor en fant de ulike informasjonene som IAS 38 krever.

Våre erfaringer av de 90 årsrapportene er at det foreligger et forbedringspotensial på *fremstilling* av informasjonen om immaterielle eiendeler, da vi mener all relevant informasjon om de immaterielle eiendelene burde stått i samme note. Dessuten kunne selskapene i noten for immaterielle eiendeler ha henvist til eventuelle andre steder informasjon om de immaterielle eiendelene er plassert. Her kan det trekkes inn et eksempel fra Posten Norge AS som faktisk benyttet henvisning i noten for immaterielle eiendeler.

Ikke-finansielle eiendeler og forpliktelser

Note 8 Immaterielle eiendeler

Immaterielle eiendeler er ikke-fysiske eiendeler og vedrører hovedsakelig balanseført IT-utvikling, herunder spesialtilpasset programvare, samt goodwill i forbindelse med oppkjøp av virksomhet. Immaterielle eiendeler og goodwill vil være utsatt for betydelig estimatusikkerhet. Det henvises for øvrig til kapittel 3 «Regnskapestimater» og kapittel 10 «Immaterielle eiendeler» i konsernets regnskapsprinsipper.

Figur 12: Utsnitt fra 2017 årsrapporten til Posten Norge AS

Figur 12 er et eksempel på oppfyllelse av det forsterkende kvalitetskravet *forståelighet*, fordi selskapet her henviser til kapitlet om regnskapsprinsipper i noten for immaterielle eiendeler. Regnskapsbrukeren kan da lettere finne informasjonen en er på utkikk etter, og dette gjør helhetsinntrykket av regnskapets kvalitet bedre, etter vår oppfatning. Da kan vi stille spørsmålet om IFRS muligens burde hatt strengere krav til henvisninger til andre notenummer, slik at regnskapsbrukere opplever en bedre oversiktlig?

5. Praktisering av noter

I dette kapitlet går vi gjennom noen svar vi har fått fra tre av selskapene blant undersøkelsens utvalg. Dette fordi vi vil ha med et annet perspektiv på oppgaven vår, enn bare våre egne vurderinger og tolkninger av notekvalitet. Vi stilte bedriftene åtte spørsmål (se *Vedlegg 4*) angående hvordan de praktiserer noter i sine årsregnskap og hva de setter søkelys på rundt noter. Et interessant funn her er at alle de tre bedriftene brukte verktøyene Excel og Word ved utarbeiding av noter. Altså bedriftene bruker disse verktøyene til både innhenting av informasjon og til å produsere notene.

Når det gjelder generelle noter versus spesifikke noter svarte selskapene variert. Det ene selskapet hevder at de ikke benytter "klipp og lim" fra fjorårets noter. Et annet selskap påpeker at mange noter er gjengangere, men at de forsøker å ivareta IFRS-kravene. Et tredje selskap svarer mer utfyllende at de i liten grad endrer de kvalitative delene av notene, men at de foretar endringer der det er behov med bakgrunn i vesentlighetsprinsippet og med tanke på forbedringer. Det ene selskapet hevder også at de opplever at revisjonsbransjen har beveget seg fra å fokusere på å følge alle notekravene i standardene til å kun omtale de vesentlige forholdene for virksomheten.

Alt i alt, det vi fikk ut av samtaler med noen børsnoterte selskaper, var nokså likt det vi forventet i forkant. Selskapene hevder at de følger IFRS kravene og at de setter søkelys på gode, oversiktlige og lesbare noter. I tillegg så er vesentlighet og kost-nytte kjente begreper som også litteraturen har gitt oss kjennskap til. Oppsummert alt fikk vi ikke så mye mer ut av samtaler med det norske markedet annet enn at de i all hovedsak bekreftet at de praktiserer noter slik de skal gjøre. Og dette kan stemme overens med funnene i analysedelen vår, at det er stort sett tilfredsstillende oppfyllelse av notekravene i IFRS. Men hvor god kvaliteten er kommer også an på hvor godt lesbart og hvor spesifikt informasjonen i notene er for oss regnskapsbrukere.

6.Konklusjon

I oppgaven er det blitt undersøkt norske børsnoterte selskapers rapportering av immaterielle eiendeler. Oppgaven har forsøkt å besvare følgende problemstilling; *Norske børsnoterte selskapers noteopplysninger om immaterielle eiendeler: hvor god er kvaliteten på notene sett i lys av notekravene hos IAS 38 punkt 118? Og har størrelsen på de immaterielle eiendelene en sammenheng med kvaliteten av notene?*

Vi har sett på notekravene som stilles i IAS 38. Det er tolv detaljerte krav til innholdet i notene, men vi måtte benytte våre skjønnsmessige vurderinger enkelte steder for forståelse av hva IFRS vil ha fram. Samtidig vurderte vi kvaliteten på noter i forhold til de grunnleggende og forsterkende kvalitetskravene under IASB. Undersøkelsen viser at de fleste selskaper oppfyller notekravene i IAS 38, men flere kan bli bedre på å oppfylle de forsterkende kvalitetskravene. Det største avviket på oppfyllelse av notekrav var at hele 15 selskaper manglet en linje for akkumulerte av- og nedskrivninger i noten for immaterielle eiendeler.

Når vi trekker inn resultater fra Tsalavoutas et.al (2014), kom undersøkelsen vår frem til en mulig indikator på at norske børsnoterte selskaper har blitt mer bevisste på notekravene i IAS 38 fra år 2010 til 2017. Likevel må vi være kritiske til å trekke slike paralleller, fordi Tsalavoutas et.al (2014) studerte internasjonale selskaper og vi studerte kun norske.

Videre har vi sett at selskapene scorer bedre på opplysning av avskrivningsmetode enn av de immaterielle eiendelenes økonomiske levetid. Opplysning om bokført verdi samt akkumulerte av- og nedskrivninger har en lavere kvalitetsscore enn de to førstnevnte. Når det gjelder henvisning til noten for immaterielle eiendeler i linjen for avskrivninger i resultatregnskapet, var det kun to selskap blant 90 som manglet oppfyllelse av dette opplysningskravet. Kun ett selskap oppfylte dette på en veldig god måte ved å ha med egen linje for immaterielle eiendeler i resultatregnskapet, og resten hadde oppfylt ok.

Når det gjelder sammenhengen mellom kvalitetsscore og immaterielle eiendeler i andel av sum egenkapital og totalkapital viser undersøkelsen at korrelasjonene varierer mellom en

veldig svak og en moderat sammenheng. Det var kun selskaper som hadde immaterielle eiendeler som utgjorde 21-30% av egenkapitalen og 11-15% av totalkapitalen som hadde en moderat sammenheng med kvaliteten på notene.

Når det gjelder våre anbefalinger for utarbeidelse av noter, oppdaget vi noen problemområder. Et av disse var at mange selskaper benytter seg av samleposten “andre immaterielle eiendeler”, og er ikke spesifikke hvilke typer immaterielle eiendeler som inngår her. Et annet problemområde gjelder språkforskjeller når man bruker ulike økonomiske begreper for å definere det samme ordet. Forskjeller i regnskapsspråket kan gi sitt utslag på regnskapskvaliteten. Selv om regnskapsspråket IFRS er felles for hele populasjonen, oppdaget vi at begreper som avskrivninger, nedskrivninger og omregningsdifferanser kom i flere varianter (både noter på norsk og på engelsk) av forskjellige synonymmer blant selskapenes noter. Kanskje burde IFRS stilt krav til at selskaper bruker samme begrep, for å øke oppfyllelsen av de forsterkende kvalitetskravene *forståelighet* og *sammenlignbarhet*.

For å svare på oppgavens problemstilling, kan vi si at kvaliteten på noteopplysningene til norske børsnoterte selskaper er hovedsakelig tilfredsstillende når en ser de i lys av notekravene i IAS 38. Likevel må vi være påpasselige med å konkludere for alle norske børsnoterte selskaper. I tillegg må det nevnes at *kvaliteten* på noteopplysninger kan oppleves ulikt for de forskjellige interessentene et foretak har. Kanskje kunne kvaliteten på notene blitt målt på en annen måte, og dermed fått et annet utfall? For å svare på om størrelsen på de immaterielle eiendelene har sammenheng med kvaliteten på noteopplysningene, kan vi ut av korrelasjonsanalysene konkludere med at det ikke foreligger en slik sammenheng.

Etter vår undersøkelse sitter vi igjen med nye mulige problemstillinger til potensielle prosjekter. I og med at vi ikke fant noen særlig sammenheng mellom kvaliteten på notene og størrelsen på immaterielle eiendeler sett i lys av selskapenes kapital, kunne det være interessant og undersøkt hva det er som gjør at noen selskaper har bedre kvalitet på noten enn andre. Er det selskapenes ressurser, bransjepraksis eller verdier/holdninger som påvirker hvor gode noteopplysninger man gir? Eller stammer det fra kompleksiteten rundt verdimåling av immaterielle eiendeler?

7. Referanseliste

- Baksaas, K., & Stenheim, T. (2015). *Regnskapsteori*. Oslo: Cappelen Damm AS
- Bushee, J., B., & Noe, F., C. (1999). *Disclosure quality, institutional investors, and stock return volatility*. Hentet 26. mars 2019 fra https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=146434
- Dahlum, S. (2018). *Validitet*. Hentet 01.mai 2019 fra <https://snl.no/validitet>
- Deloitte AS. (2015). *IFRS nyhetsbrev nr. 1-2015*. Hentet den 14. april 2019 fra <https://www2.deloitte.com/no/no/pages/audit/articles/ifrs-nyhetsbrev/ifrs-nyhetsbrev-2015-1.html>
- Deloitte AS. (2019). *Hva er IFRS?* Hentet den 25.februar 2019 fra <https://www2.deloitte.com/no/no/pages/audit/articles/hva-er-ifrs.html>
- Deloitte AS. (2019). *IFRS-rapportering*. Hentet den 19.februar 2019 fra <https://www2.deloitte.com/no/no/pages/audit/solutions/ifrs.html>
- Deloitte AS. (2019). *IAS 1 – Presentation of Financial Framework*. Hentet den 12.april 2019 fra <https://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias1>
- Deloitte AS. (2019). *IAS Plus – IAS 38 Intangible assets*. Hentet den 20.februar 2019 fra <https://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias38>
- Fardal, A. (Mars 2007). *IFRS og norske regnskapsregler*. Hentet den 17.mars 2019 fra <https://www.magma.no/ifrs-og-norske-regnskapsregler>
- Finanstilsynet (2016). *Om Finanstilsynet*. Hentet 05. Mai 2019 fra <https://www.finanstilsynet.no/om-finanstilsynet/>
- Finanstilsynet (2018). *KRT1003 AltInn skjema – immaterielle eiendeler over 10 % av egenkapitalen*.
- Freeman, R., E., & Reed, L., D. (1999). *Aksjonærer og interessenter – Et nytt perspektiv på styring av foretak*. Hentet 14. april 2019 fra <https://www.magma.no/aksjonærer-og-interessenter-et-nytt-perspektiv-paa-styring-av-foretak?fbclid=IwAR2-FhuLsH8CYOw80z4vPchp70AJ-5nhQfugEwN3ehg0x45VaejLiKDMOuA>
- IASB (2004). *IAS 38 Intangible assets*. Hentet den 20.februar 2019 fra <http://eifrs.ifrs.org/eifrs/bnstandards/en/IAS38.pdf>
- IASB (2010). *Conceptual Framework for Financial Reporting*.
- IASB (2018). *Conceptual Framework for Financial Reporting – Chapter SP 1.2*. Hentet den 05. mai 2019 fra <http://eifrs.ifrs.org/eifrs/bnstandards/en/framework.pdf>

- IFRS Foundation (u.å.). *About the International Accounting Standards Board (Board)*. Hentet den 20. februar 2019 fra <https://www.ifrs.org/groups/international-accounting-standards-board/>
- IFRS Foundation (u.å.). *About Conceptual Framework for Financial Reporting*. Hentet den 12. April 2019 fra <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/conceptual-framework/>
- Johannesen, A., Christoffersen, L., & Tufte, A., P. (2011). *Forskningsmetode for økonomisk-administrative fag*. Oslo: Abstrakt forlag AS
- Lovdata (2019). *Lov om årsregnskap mv. (Regnskapsloven)*. Hentet den 28. januar 2019 fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-56?q=regnskapsloven>
- Oslo Advokat RUV (u.å.). Hentet den 12. april 2019 fra <http://jusinfo.no/index.php?site=default/721/839/868/869>
- Oslo Børs (2019). *Aksjer notert på børs*. Hentet den 20.februar 2019 fra <https://www.oslobors.no/markedsaktivitet/#/list/shares/quotelist/ose/all/all/false>
- Skogdal, N., M. (September 2018). *Regnskap må fokusere på det som faktisk betyr noe*. Hentet den 03.mai 2019 fra <https://www.uia.no/nyheter/regnskap-maa-fokusere-paa-det-som-faktisk-betyr-noe>
- Stenheim, T., Sundkvist, H., C. & Opsahl, A. (Januar 2017). *Hva menes med regnskapskvalitet?* Hentet den 20.februar 2019 fra <https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/2463476/2017StenheimHva.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Sticos. (2017). *IAS 38 – Immaterielle eiendeler (norsk oversettelse, konsolidert t.o.m. 31.10.2017)*. Hentet den 17.mars 2019 fra <https://oppslag.sticos.no/#/FilDokument/VisFilDokument/3207>
- Tsalavoutas, I., André, P., & Dionysiou, D. (2014). *Worldwide application of IFRS 3, IAS 38 and IAS 36, related disclosures, and determinants of non-compliance*. Hentet den 20. februar 2019 fra https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2603572

Forkortelser

IASB – International Accounting Standards Board

IAS – International Accounting Standards

IFRS – International Financial Reporting Standards

NRS - Norsk regnskapsstandard

Rskl. – Regnskapsloven av 1998

US-GAAP – Generally Accepted Accounting Principles in the United States

Figuroversikt

Figur 1: Baksaas og Stenheim (2015, side 34).....	6
Figur 2: Baksaas og Stenheim (2015, s.116)	8
Figur 3: Antall selskaper i hver bransje, og akkumulert prosent av totalt omfang.	27
Figur 4: Immaterielle eiendeler i andel av sum egenkapital	28
Figur 5: Immaterielle eiendeler i andel av total kapital	28
Figur 6: Oversikt over selskapenes oppfyllelse av notekravene	29
Figur 7: Kvalitetsscore for oppfyllelse av “punkt a”	34
Figur 8. Kvalitetsscore for oppfyllelse av “punkt b”	37
Figur 9: Kvalitetsscore for oppfyllelse av “punkt c”	39
Figur 10: Kvalitetsscore for oppfyllelse av “punkt d”	41
Figur 11: Den totale kvalitetsscore inndelt etter bransje	47
Figur 12: Utsnitt fra 2017 årsrapporten til Posten Norge AS.....	57

Tabelloversikt

Tabell 1: Oppsummerende konklusjon på Forsknings spørsmål 1	32
Tabell 2: Utdrag fra noteopplysningen til NorgesGruppen ASA	35
Tabell 3: Et utdrag fra noteopplysning om immaterielle eiendeler til Bouvet ASA.....	38
Tabell 4: Utsnitt av noteopplysningen til Medistim ASA.....	40
Tabell 5: Utsnitt fra noteopplysning om immaterielle eiendeler til AF Gruppen ASA	42
Tabell 6: Utsnitt fra Vizrt Group AS sitt resultatregnskap	42
Tabell 7: Utsnitt fra noteopplysning om immaterielle eiendeler til Webstep ASA	44
Tabell 8: Utsnitt fra noteopplysning om immaterielle eiendeler til Storebrand Livsforsikring AS.....	44
Tabell 9: Utsnitt fra Storebrand Livsforsikring AS sin note for immaterielle eiendeler	45
Tabell 10: Korrelasjonsmatrise mellom andel egenkapital og andel maksscore	49
Tabell 11: Korrelasjon mellom kvalitetsscore og immaterielle eiendeler i andel av egenkapital	50
Tabell 12: Korrelasjonsmatrise mellom andel total kapital og andel maksscore	51
Tabell 13: Korrelasjon mellom kvalitetsscore og immaterielle eiendeler i andel av total kapital	52
Tabell 14: Utsnitt fra Norlandia Health and Care Group sin noteopplysning	54
Tabell 15: Variasjon av økonomiske begreper med den samme betydning.....	55

Vedlegg

Vedlegg 1: Graden av oppfyllelse av informasjon krevd i IAS 38 punkt 118 om internt utviklet immaterielle eiendeler.

Table 3.1: Provision of the information required by paragraph 118 of IAS 38 (regarding internally generated intangible assets)

IAS 38 Para 118	
An entity shall disclose the following for each class of internally generated intangible assets:	
whether the useful lives are indefinite or finite and, if finite, the useful lives or the amortisation rates used	83.6% (225 out of 269)
the amortisation methods used for intangible assets with finite useful lives	85.5% (230 out of 269)
the gross carrying amount and any accumulated amortisation (aggregated with accumulated impairment losses) at the beginning and end of the period	96.3% (259 out of 269)
the line item(s) of the income statement in which any amortisation of intangible assets is included	73.6% (198 out of 269)
a reconciliation of the carrying amount at the beginning and end of the period showing:	94.4% (254 out of 269)
(i) additions, indicating separately those from internal development, those acquired separately, and those acquired through business combinations	
(ii) assets classified as held for sale or included in a disposal group classified as held for sale in accordance with IFRS 5 and other disposals;	
(iii) increases or decreases during the period resulting from revaluations under paragraphs 75, 85 and 86 and from impairment losses recognised or reversed directly in other comprehensive income in accordance with IAS 36 Impairment of Assets (if any);	
(iv) impairment losses recognised in profit or loss during the period in accordance with IAS 36 (if any);	
(v) impairment losses reversed in profit or loss during the period in accordance with IAS 36 (if any);	
(vi) any amortisation recognised during the period;	
(vii) net exchange differences arising on the translation of the financial statements into the presentation currency, and on the translation of a foreign operation into the presentation currency of the entity; and	
(viii) other changes in the carrying amount during the period.	

Kilde: Undersøkelse av global bruk av IAS 38, Tsalavoutas, L., Andre, P., & Dionysiou, D. (2014)

Vedlegg 2: Graden av oppfyllelse av informasjon krevd i IAS 38 punkt 118 om oppkjøpte immaterielle eiendeler.

Table 3.2: Provision of the information required by paragraph 118 of IAS 38 (regarding acquired intangible assets)

IAS 38 Para 118	
An entity shall disclose the following for each class of acquired intangible assets:	
whether the useful lives are indefinite or finite and, if finite, the useful lives or the amortisation rates used	78.5% (395 out of 503)
the amortisation methods used for intangible assets with finite useful lives	83.1% (418 out of 503)
the gross carrying amount and any accumulated amortisation (aggregated with accumulated impairment losses) at the beginning and end of the period	94.0% (473 out of 503)
the line item(s) of the income statement in which any amortisation of intangible assets is included	78.9% (397 out of 503)
a reconciliation of the carrying amount at the beginning and end of the period showing:	93.8% (472 out of 503)
(i) additions, indicating separately those from internal development, those acquired separately, and those acquired through business combinations	
(ii) assets classified as held for sale or included in a disposal group classified as held for sale in accordance with IFRS 5 and other disposals	
(iii) increases or decreases during the period resulting from revaluations under paragraphs 75, 85 and 86 and from impairment losses recognised or reversed directly in other comprehensive income in accordance with IAS 36 Impairment of Assets (if any);	
(iv) impairment losses recognised in profit or loss during the period in accordance with IAS 36 (if any);	
(v) impairment losses reversed in profit or loss during the period in accordance with IAS 36 (if any);	
(vi) any amortisation recognised during the period	
(vii) net exchange differences arising on the translation of the financial statements into the presentation currency, and on the translation of a foreign operation into the presentation currency of the entity; and	
(viii) other changes in the carrying amount during the period.	

Kilde: Undersøkelse av global bruk av IAS 38, Tsalavoutas, L., Andre, P., & Dionysiou, D. (2014).

Vedlegg 3 - Spørsmål sendt til Finanstilsynet i forkant av telefonsamtalen, som grunnlag for samtalen.

1. God regnskapskvalitet trekker flere interessenter og potensielle investorer. Hvordan bidrar deres regnskapskontroll mtp. kvaliteten til regnskap? Hvilken effekt gir kontrollen til brukerne av regnskapet?

2. Er det noen typiske mangler som går igjen i årsrapportene som dere finner? Spesielt mtp. Noteopplysninger?

3. I praksis, retter bedriftene opp feilene som blir pekt på i brevene, i ettertid?

4. Når det gjelder kontroll av foretakenes finansielle rapportering; hva vektlegger dere når dere skal velge ut bedrifter, med tanke på Immaterielle eiendeler?

5. Er det noen typiske sektorer som er FoU-intensive? Eller særlig aktuelle for område immaterielle eiendeler?

(Har du noen anbefalinger hvilke sektorer vi bør analysere. Vi tenker å analysere et omfang på ca. 100 bedrifter på Oslo Børs.)

6. IAS 38 punkt 118 om noteopplysning til immaterielle eiendeler, har 5 underpunkter. Når dere kontrollerer, følger dere alle punktene i en standard da? Og hvis et punkt er litt vagt formulert, benytter dere egne tolkninger?

7. I hvor stor grad må mangelen / feilen være for at dere skal utarbeide starte en regnskapsak om det? Mtp. Vesentlighetsprinsippet.

8. Strukturelt sett, må alle noteopplysninger som gjelder immaterielle eiendeler stå under noten for immaterielle eiendeler? Eksempelvis har noen skrevet om avskrivningsmetode under noten for regnskapsprinsipp, og ikke under noten for immaterielle eiendeler.

9. I og med at IAS rammeverket og IFRS standardene gir stort rom for skjønnsmessige vurderinger eller egne oppfatninger, kan dette skape feil / mangler i årsregnskapene?

Viser her til et sitat fra Finanstilsynets hjemmeside (ref. Linken under); "Foretakene hadde lagt til grunn en forståelse av den internasjonale regnskapsstandard IAS 41 som ikke var i tråd med Kredittilsynets oppfatning."

<https://www.finanstilsynet.no/nyhetsarkiv/pressemeldinger/2007/kredittilsynets-kontroll-med-borsnoterte-foretaks-finansielle-rapportering-i-2006/> (Hentet den 28.jan 2019).

Vedlegg 4: Etter at vi ble ferdige med å analysere årsrapportene, har vi fått en del spørsmål gjeldene praktisering av utarbeidelse av noter. Derfor bestemte vi oss å stille disse til noen av selskapene. Videre presenteres de åtte spørsmål som ble stilt:

1. Er det automatisert (ved bruk av dataprogram) eller manuell produksjon av noter i deres årsregnskap?
2. Blir dere påvirket av hvordan andre selskaper i samme bransje utformer sine noteopplysninger?
3. Hvordan er deres fokus rundt gode noteopplysninger?
4. Hender det at noteopplysninger blir mindre prioritert enn de andre deler av årsregnskap?
5. Er det mye generelle noteopplysninger med “klipp og lim” fra fjorårets?
6. Hvor mye vektlegger dere på å utarbeide spesifikke noteopplysninger?
7. Hvor viktig er en ryddig og oversiktlig oppstilling av noteopplysningene for dere?
8. Vektlegges kost-nytte prinsippet ved utarbeiding av noter?

Vedlegg 5: Listen vi fikk uoppfordret i etterkant av telefonsamtalen med Finanstilsynet, listen deles opp i åtte undervedlegg som følger;

Foretak med IMMATERIELLE > 10% = Ja

Rapporteringsår: 2017

Antall: 118

Foretaksnavn	Organisasjonsnummer	Bransje
AF GRUPPEN ASA	938702875 5987007LIEEXZXFU1405	industri
AGDER ENERGI AS	981952324	Ukjent
AKASTOR ASA	986529551 5987007LIEEXZXIX5468	energi
AKER ASA	886581432 5987007LIEEXZXJ10071	energi
AKER BP ASA	989795848 5987007LIEEXZXIK0W67	energi
AKER SOLUTIONS ASA	913748174 5987007LIEEXZXG42838	energi
AKVA GROUP ASA	931693670 5987007LIEEXZXH8YG14	industri
AQUA BIO TECHNOLOGY ASA	886582412	material
AQUALIS ASA	913757424 5987007LIEEXZXH86O96	energi
Archer Limited	BMG0451H1170	energi
ARCUS ASA	987470569	konsumvarer
ARENDALS FOSSEKOMPANI ASA	910261525 5987007LIEEXZXG4U067	forsyning
ATEA ASA	920237126 5987007LIEEXZXINVS13	IT
AUSTEVOLL SEAFOOD ASA	929975200 5987007LIEEXZXFDDC03	konsumvarer
AVINOR AS	985198292	Ukjent
B2HOLDING ASA	992249696 5987007LIEEXZXFHOO08	finans
BEERENBERG AS	988789382 5987007LIEEXZXFUSW62	Ukjent
BERGEN-OS BOMPENGESELSKAP AS	990358999	Ukjent
BERGEN GROUP ASA	991279539 5987007LIEEXZXIHC31	industri
BIOTEC PHARMAON ASA	959033560 5987007LIEEXZXGR7K47	industri
BORGESTAD ASA	920639674 5987007LIEEXZXG3AG53	industri
BOUVET ASA	974442167 5987007LIEEXZXFMB326	IT
COLOR GROUP AS	958815018	Ukjent
CRAYON GROUP HOLDING ASA	997902234 5987007LIEEXZXI98043	IT
CXENSE ASA	895166022 5987007LIEEXZXK21C54	IT
DATA RESPONS ASA	971125756 5987007LIEEXZXHWK99	IT
DOF ASA	935349230 5987007LIEEXZXK8ZC80	energi
EAM SOLAR ASA	996411265 5987007LIEEXZXI9FC54	forsyning
EIDSIVA ENERGI AS	983424082 5987007LIEEXZXJJO72	Ukjent
EKORNES AS	984676430 5987007LIEEXZXGNCO67	forbruksvare
ELECTROMAGNETIC GEOSERVICES ASA	984195498 5987007LIEEXZXITOG55	energi
EQUINOR ASA	923609016 OW80FBNCKXC4US5C7523	energi
EUROPRIS ASA	997639588 5987007LIEEXZXGA8G28	forbruksvare
EVRY ASA	934382404	IT
FREDRIKSTAD ENERGI AS	971644494 5987007LIEEXZXIDUO13	Ukjent

Vedlegg 5.1: Børsnoterte selskaper med immaterielle eiendeler større enn 10 %

Regnskapsspraak	Utstedertype	Svar (Ja eller Nei)
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
USGAAP	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Obligasjonsutsteder	Ja
NGAAP	Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Obligasjonsutsteder	Ja

Vedlegg 5.2: *Børsnoterte selskaper med immaterielle eiendeler større enn 10 %*

Foretak med IMMATERIELLE > 10% = Ja

Foretaksnavn	Organisasjonsnummer	Branse
Gaming Innovation Group Inc	US4593781051	IT
General Exploration Partners Inc	NO0010692882	energi
GJENSIDIGE FORSIKRING ASA	995968217	finans
GOODTECH ASA	914769922 5967007LIEEXZXFGWW36	industri
GRIEG SEAFOOD ASA	946598038 5967007LIEEXZXH9VC37	konsumvarer
GYLDENDAL ASA	812206222 5967007LIEEXZXHQPC18	forbruksvare
HAFSLUND AS	918705096	Ukjent
HAVYARD GROUP ASA	980832708 5967007LIEEXZXHQ807	industri
HEXAGON COMPOSITES ASA	938992185 5967007LIEEXZXJMMW49	industri
HIDDEN SOLUTIONS ASA	979867854 5967007LIEEXZXFK0040	IT
HOFSETH BIOCORE ASA	994484883 5967007LIEEXZXGGEO44	helse
ICE GROUP SCANDINAVIA HOLDINGS AS	913192354 5967007LIEEXZXJ76807	Ukjent
IDEX ASA	976848923 5967007LIEEXZXHECW11	IT
INFRA TEK GROUP AS	912084973	Ukjent
INFRONT ASA	979808787	finans
Ingen Verdi		energi
INSR INSURANCE GROUP ASA	994288982 5967007LIEEXZXANAW82	finans
ITERA ASA	980250547 5967007LIEEXZXZFZK03	IT
KID ASA	988384135 5967007LIEEXZXH53K17	forbruksvare
KITRON ASA	976905713 5967007LIEEXZXIG8009	industri
KONGSBERG AUTOMOTIVE ASA	942593821 5967007LIEEXZXJDCG21	industri
KONGSBERG GRUPPEN ASA	943753709 5967007LIEEXZXJ9HK73	industri
KVÆRNER ASA	998474313	industri
LERØY SEAFOOD GROUP ASA	975350940 5967007LIEEXZXJ2JK50	konsumvarer
LINK MOBILITY GROUP AS	984068910 5967007LIEEXZXGRZC79	IT
MEDISTIM ASA	936656013 5967007LIEEXZXJOX483	helse
MOWI ASA	984118191 549300W10GQF5LZIH349	konsumvarer
MULTICONSULT ASA	910253158 5967007LIEEXZXG9GO07	industri
NATTOPHARMA ASA	987774339 5967007LIEEXZXIWDC77	helse
NAVAMEDIC ASA	985012059	forbruksvare
NEL ASA	979938799	energi
NEXT BIOMETRICS GROUP ASA	982904420 5967007LIEEXZXK9R405	IT
NEXTGENTEL HOLDING ASA	985968098 5967007LIEEXZXIGXS87	telekom
NORDIC MINING ASA	989798739 5967007LIEEXZXFKD54	industri
NORDIC SEMICONDUCTOR ASA	986011726 5967007LIEEXZXJGFK95	IT
NORGESGRUPPEN ASA	819731322 5967007LIEEXZXGHY826	Ukjent
NORLANDIA HEALTH & CARE GROUP AS	917933367	Ukjent
Norsk Hydro ASA	914778271	material
NORWAY ROYAL SALMON ASA	884234232 5967007LIEEXZXGB0870	konsumvarer
NORWEGIAN AIR SHUTTLE ASA	985920358	industri

Vedlegg 5.3: Børsnoterte selskaper med immaterielle eiendeler større enn 10 %

Foretak med IMMATERIELLE > 10% = Ja		
Regnskapsspraak	Utstedertype	Svar (Ja eller Nei)
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
USGAAP	Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder Obligasjonsutsteder	Ja

Vedlegg 5.4: Børsnoterte selskaper med immaterielle eiendeler større enn 10 %

Sist oppdatert

Foretak med IMMATERIELLE > 10% = Ja

Foretaksnavn	Organisasjonsnummer	Branse
NRC GROUP ASA	910686909 5967007LIEEXZXI5D463	industri
NTS ASA	814520242 5967007LIEEXZXIBJC08	konsumvarer
ORKLA ASA	910747711	konsumvarer
OTELLO CORPORATION ASA	974529459	IT
OTIGA GROUP AS	913664949 5967007LIEEXZXK37K18	Ukjent
PIF Bakkefrost	FO0000000179	helse
PETROLEUM GEO-SERVICES ASA	918235291	industri
PHOTOCURE ASA	967598593 5967007LIEEXZXG8OW35	helse
Polaris Limited	KYG7153K1085	energi
POLARIS MEDIA ASA	992614145 5967007LIEEXZXILKG08	forbruksvare
POSTEN NORGE AS	984661185	Ukjent
Q-FREE ASA	935487242 5967007LIEEXZXK8O086	IT
Questerre Energy Corporation	CA74836K1003	energi
SAFEROAD HOLDING AS	917763909	industri
SALMAR ASA	960514718 5967007LIEEXZXGDBK67	konsumvarer
SCANSHIP HOLDING ASA	996819000 5967007LIEEXZXGUAO90	industri
SCATEC SOLAR ASA	990918546 5967007LIEEXZXIARK38	energi
SCHIBSTED ASA	933739384 5967007LIEEXZXHTO036	konsumvarer
SELF STORAGE GROUP ASA	818096712	industri
SELVAAG BOLIG ASA	992587776 5967007LIEEXZXIHPK59	finans
SOGN OG FJORDANE ENERGI AS	984882092 5967007LIEEXZXIUTS38	Ukjent
SPECTRUM ASA	992470783	energi
STOREBRAND ASA	916300484	finans
STOREBRAND LIVSFORSIKRING AS	958995389 5967007LIEEXZX9TZC13	Ukjent
STRONGPOINT ASA	982769221 5967007LIEEXZXISIG31	IT
TECHSTEP ASA	977037093 NO0003065309	IT
Teekay Offshore Partners L.P.	MHY8565J1010	energi
TELENOR ASA	982463718	telekom
TGS NOPEC GEOPHYSICAL COMPANY ASA	976695372	energi
TOMRA SYSTEMS ASA	927124238 549300J726JCFJU3VT89	industri
TRØNDERENERGI AS	980417824 5967007LIEEXZXIN4006	Ukjent
UNIFIED MESSAGING SYSTEMS AS	980400256 5967007LIEEXZXJQGO95	IT
VARDAR AS	977028442 5967007LIEEXZXFX4870	Ukjent
VEGAMOT AS	935162718 5967007LIEEXZXH7EW76	Ukjent
Veidekke ASA	917103801 5967007LIEEXZXHF4O96	industri
VIZRT GROUP AS	813914042	Ukjent
VV HOLDING AS	996021076 5967007LIEEXZXICB456	Ukjent
WALLENIUS WILHELMSEN ASA	995218604	industri
WEBSTEP ASA	996394638	IT
Wentworth Resources Ltd	CA9506771042	energi

Vedlegg 5.5: Børsnoterte selskaper med immaterielle eiendeler større enn 10 %

Foretak med IMMATERIELLE > 10% = Ja

Regnskapsspraak	Utstedertype	Svar (Ja eller Nei)
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja

Vedlegg 5.6: Børsnoterte selskaper med immaterielle eiendeler større enn 10 %**Foretak med IMMATERIELLE > 10% = Ja**

Foretaksnavn	Organisasjonsnummer	Bransje
XXL ASA	995306158 5967007LIEEXZXHCTC69	forbruksvare
YARA INTERNATIONAL ASA	986228608	industri
ZALARIS ASA	981953134	IT

Vedlegg 5.7: Børsnoterte selskaper med immaterielle eiendeler større enn 10 %**Foretak med IMMATERIELLE > 10% = Ja**

Regnskapsspraak	Utstedertype	Svar (Ja eller Nei)
IFRS	Aksjeutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder Obligasjonsutsteder	Ja
IFRS	Aksjeutsteder	Ja

Vedlegg 5.8: Børsnoterte selskaper med immaterielle eiendeler større enn 10 %

Vedlegg 6: 13 av selskapene i vårt utvalg var kategorisert i bransjen “ukjent”. Vi tar for oss disse 13 selskapene og omklassifiserer til de bransjene vi synes passer best. Ni av disse 13 selskapene omklassifiseres til andre bransjer. Disse ni er som følger;

- Agder Energi AS – flyttes fra “ukjent” til bransjen “energi”
- Vardar AS – flyttes fra “ukjent” til bransjen “energi”
- Vizrt Group AS – flyttes fra “ukjent” til bransjen “IT”
- Fredrikstad energi AS – flyttes fra “ukjent” til bransjen “energi”
- Norlandia Health & Care Group AS – flyttes fra “ukjent” til bransjen “helse”
- NorgesGruppen ASA – flyttes fra “ukjent” til bransjen “konsum”
- Sogn og Fjordane energi AS – flyttes fra “ukjent” til bransjen “energi”
- Posten Norge AS – flyttes fra “ukjent” til bransjen “forbruksvare”
- Trønderenergi AS – flyttes fra “ukjent” til bransjen “energi”

De resterende fire selskapene plasseres i en bransje som vi kaller “Tjenester”. Disse selskapene er Otiga Group AS som driver med bemanning, Vegamot AS som er et bompengeselskap, Avinor AS som driver med flysikringstjeneste for sivil og militær luftfart i Norge, og Color Group AS som er et rederi som tilbyr cruise-opplevelser

Vedlegg 7: Her følger det oversikt over undersøkelsens utvalgte selskaper, og de målte kvalitetsscorene på de tolv notekravene (punktene) i IAS 38.118. Vedlegg 7 er delt opp i tre undervedlegg, i og med at Excel-listen var såpass stor at vi måtte dele opp skjermbildet i tre deler. Undervedleggene følger i alfabetisk rekkefølge.

1	Bransje	Organisasjons-nummer	Bransje	Immaterielle eiendeler i andel av egenkapital	Immaterielle eiendeler i andel av totalkapital	Score punkt a	Score punkt b	Score punkt c	Score punkt d	Score punkt e1	Score punkt e2	Score punkt e3	Score punkt e4	Score punkt e5	Score punkt e6	Score punkt e7	Score punkt e8	Totalscore	Maksscore	Totalscore i andel av maksscore
2	AF Gruppen ASA	938 702 675	Industri	0,30 %	0,08 %	3	4	2	4									28	32	88 %
3	Agder energi AS	981 952 324	Energi	6 %	1,31 %	4	1	4	3	3	3	0	3	0	3	0	3	27	32	84 %
4	Akastor ASA	986 529 551	Energi	13,40 %	6,80 %	3	3	4	3	3	3	3	3	0	3	3	0	31	35	89 %
5	Aker BP ASA	989 795 848	Energi	66,30 %	16,49 %	2	3	4	3	3	3	3	3	0	3	0	0	27	32	84 %
6	Aker Solutions ASA	913 748 174	Industri	42,65 %	15,23 %	2	3	4	3	4	3	0	3	0	3	3	0	28	32	88 %
7	Akva Group	931 693 670	Industri	29,30 %	8,80 %	4	4	4	3	3	3	0	3	0	3	3	0	27	29	93 %
8	Aqua Bio Technology ASA	886 582 412	Material	10,70 %	8,40 %	3	3	4	3	3	3	0	3	0	3	0	0	25	29	86 %
9	Arcus ASA	987 470 569	Konsumvare	50,80 %	18,70 %	3	4	3	3	3	0	3	0	3	0	3	0	25	29	86 %
10	Arendals Fossekompagni ASA	910 261 525	Forsyning	12,20 %	6,27 %	3	3	4	3	4	3	0	3	0	3	3	3	32	35	91 %
11	Atea ASA	920 237 126	IT	8,09 %	1,83 %	3	3	4	3	3	3	0	3	0	3	3	0	31	35	89 %
12	Austevoll Seafood ASA	929 975 200	Konsumvare	50,40 %	27,40 %	4	3	4	3	3	0	3	0	3	3	3	0	26	29	90 %
13	Avinor AS	985 198 292	Tjenester	2,50 %	0,80 %	4	4	3	3	3	3	0	0	0	3	3	0	23	26	88 %
14	BZ Holding ASA	992 249 986	Finans	4,27 %	1,24 %	3	4	2	3	4	3	0	0	0	3	3	0	25	29	86 %
15	Bergen Group AS	922 354 464	Industri	2,60 %	2 %	3	4	4	3	3	3	0	3	0	3	3	0	29	32	91 %
16	Biotec Pharmacon ASA	959 033 560	Industri	15,80 %	11,50 %	3	3	3	3	3	3	0	0	0	3	0	0	21	26	81 %
17	Bouvet ASA	974 442 167	IT	12,50 %	4,31 %	4	4	3	3	4	3	0	0	0	3	3	0	27	29	93 %
18	Color Group AS	958 815 018	Tjenester	18,60 %	5,60 %	3	3	4	3	3	3	0	0	0	3	3	0	25	29	86 %
19	Crayon Group Holding ASA	997 602 234	IT	34,20 %	6,27 %	3	4	4	3	3	0	0	3	0	3	3	3	29	32	91 %
20	Cxense ASA	896 166 022	IT	10,60 %	7,65 %	4	4	4	3	3	3	0	3	0	3	3	3	33	35	94 %
21	Data Respons ASA	971 125 756	IT	32,40 %	9,80 %	3	3	4	3	3	3	0	0	0	3	3	0	25	29	86 %
22	Elektromagnetic Geoservices ASA	984 195 486	Energi	64 %	17,10 %	3	3	3	3	3	0	0	3	0	3	0	3	24	29	83 %
23	Equinor ASA	923 609 016	Energi	21,60 %	7,80 %	3	3	3	3	3	3	3	3	0	0	0	3	24	29	83 %
24	Europris ASA	997 639 588	Forbruksvare	24,38 %	9,50 %	3	3	4	3	3	3	0	3	0	3	0	0	25	29	86 %
25	Evy ASA	934 382 404	IT	22,29 %	6,30 %	3	4	2	3	3	3	0	3	0	3	3	0	27	32	84 %
26	Fredrikstad Energi AS	971 644 494	Energi	3,50 %	0,90 %	2	0	3	3	3	3	0	0	0	0	0	0	11	16	69 %
27	Gaming Innovation Group Inc.	988 015 849	IT	84,50 %	44,70 %	3	3	1	3	3	0	0	0	0	0	3	3	19	26	73 %
28	Gjensidige Forsikring ASA	995 568 217	Finans	6,20 %	3,40 %	4	4	2	3	4	3	0	0	0	3	3	0	26	29	90 %
29	Goodtech ASA	914 769 922	Industri	4,80 %	2,70 %	3	4	4	3	3	3	0	3	3	3	3	3	34	38	89 %
30	Greig Seafood ASA	946 598 038	Konsumvare	32,50 %	15,20 %	3	3	4	3	3	3	3	3	0	3	3	0	31	35	89 %

Vedlegg 7.1: Liste over utvalget og de målte kvalitetsscorene

31	Gylendal ASA	812 206 222	Forbruksvare	19,35 %	9,80 %	3	3	3	3	4	3	3	3	0	3	0	0	28	32	88 %
32	Hayward Group ASA	980 832 708	Industri	22,30 %	8 %	3	4	4	3	3	3	0	3	0	3	0	0	26	29	90 %
33	Hexagon Composites ASA	938 992 185	Industri	10,60 %	6,30 %	3	4	4	3	3	3	0	3	0	3	3	0	29	32	91 %
34	Hiddn Solutions ASA	979 867 654	IT	26,15 %	10,44 %	2	3	2	3	3	0	0	3	0	3	0	0	19	26	73 %
35	Hofseth Biocare ASA	994 464 663	Helse	47,50 %	9,60 %	4	4	2	3	3	3	0	3	0	3	0	0	25	29	86 %
36	Ilex ASA	976 846 923	IT	9,03 %	8,20 %	3	4	4	1	3	3	0	3	0	3	0	0	24	29	83 %
37	Infront ASA	979 806 787	Finans	50,10 %	25,10 %	4	3	3	3	3	0	0	3	0	3	3	3	28	32	88 %
38	Itera ASA	980 250 547	IT	43,98 %	10,40 %	4	4	3	3	3	3	0	0	0	3	0	0	23	26	88 %
39	Kid ASA	988 384 135	Forbruksvare	144 %	72,40 %	4	3	3	3	3	0	0	0	0	3	0	0	19	23	83 %
40	Kitron ASA	976 605 713	Industri	1,60 %	0,70 %	4	3	4	3	3	3	0	0	0	3	3	0	26	29	90 %
41	Kongsberg Gruppen ASA	943 753 709	Industri	11,16 %	3,90 %	4	3	4	3	3	0	0	0	0	3	3	0	26	29	90 %
42	Kværner ASA	996 474 313	Industri	20,40 %	11,00 %	3	3	2	3	3	3	0	3	3	0	3	0	23	29	79 %
43	Lerøy Seafood Group ASA	975 350 940	Konsumvare	40,65 %	22,01 %	4	4	3	3	3	0	0	0	0	3	3	0	23	26	88 %
44	Medistim ASA	936 656 013	Helse	15,49 %	11,00 %	3	3	1	3	3	0	0	0	0	3	0	0	16	23	70 %
45	Mowi ASA	964 118 191	Konsumvare	27,70 %	14,80 %	3	4	4	3	3	3	3	3	0	3	3	3	35	38	92 %
46	Multiconsult ASA	910 253 158	Industri	3,40 %	1,10 %	3	4	4	3	3	0	0	0	0	3	3	0	23	26	88 %
47	Nattapharma ASA	987 774 339	Helse	33,00 %	23,38 %	2	3	3	3	0	3	0	0	0	3	3	0	20	25	80 %
48	Navamedic ASA	985 012 059	Forbruksvare	35,80 %	14,00 %	4	3	3	3	3	3	0	3	0	3	3	0	28	32	88 %
49	NEL ASA	979 938 799	Energi	30,30 %	24,70 %	3	4	4	3	3	0	0	3	0	3	3	0	26	29	90 %
50	Next Biometrics Group ASA	982 904 420	IT	12,90 %	10,90 %	3	3	3	3	3	3	0	0	0	3	3	0	24	29	83 %
51	Nextgentel Holding ASA	985 968 098	Telekom	149,00 %	21,16 %	4	4	3	3	3	3	0	3	3	3	0	0	26	29	90 %
52	Nordic Semiconductor ASA	966 011 726	IT	28,40 %	18,24 %	4	4	3	3	3	0	0	0	0	3	0	0	20	23	87 %
53	Norgesgruppen ASA	819 731 322	Konsumvare	1,10 %	0,50 %	3	4	4	3	3	3	0	3	0	3	0	0	26	29	90 %
54	Norlandia Health & Care Group AS	917 933 367	Helse	15,40 %	18,80 %	3	3	3	3	3	3	0	3	0	3	3	0	27	32	84 %
55	Norsk Hydro ASA	914 778 271	Material	13,70 %	7,80 %	3	3	4	3	3	3	0	3	0	3	3	0	28	32	88 %
56	Norway Royal Salmon ASA	864 234 232	Konsumvare	35 %	16,80 %	3	4	3	3	3	0	0	0	0	0	0	0	16	26	62 %
57	Norwegian Air Shuttle ASA	965 920 358	Industri	9,60 %	0,40 %	3	3	3	3	3	3	0	0	0	3	0	0	21	29	72 %
58	NRC Group ASA	910 686 909	Industri	2,10 %	1,10 %	3	4	4	3	3	0	0	3	0	3	3	0	26	26	100 %
59	NTS ASA	814 520 242	Konsumvare	54,70 %	25,60 %	3	4	3	3	3	0	0	3	0	3	0	0	22	32	69 %
60	Orkla ASA	910 747 711	Konsumvare	16,44 %	10,70 %	4	4	3	3	3	3	3	3	0	3	3	0	29	35	83 %

Vedlegg 7.2: Fortsettelse på 7.1: Liste over utvalget og de målte kvalitetsscorene

61	Otello Corporation ASA	974 529 459	IT	12,70 %	9,36 %	3	3	4	3	3	3	0	3	0	3	3	3	3	31	29	107 %
62	Otliga Group AS	913 664 949	Tjenester	121,80 %	30 %	3	0	3	3	3	0	0	3	0	3	3	0	0	21	19	111 %
63	P/F Bakkafrøst	252 589 945	Helse	10,30 %	7,20 %	3	1	2	3	3	0	0	3	0	0	0	0	0	15	29	52 %
64	Petroleum Geo-services ASA	916 235 291	Industri	14,00 %	4,96 %	3	3	3	1	3	3	0	3	0	3	0	0	0	22	29	76 %
65	Photocore ASA	967 598 593	Helse	15,30 %	12,70 %	2	4	4	3	3	3	0	3	0	3	0	0	0	25	32	78 %
66	Polaris Media ASA	992 614 145	Forbruksvare	12 %	8 %	3	3	3	3	3	3	3	3	0	3	0	0	0	27	32	84 %
67	Posten Norge AS	984 661 185	Forbruksvare	33,20 %	12,50 %	4	4	3	3	4	3	0	3	0	3	3	0	0	30	32	94 %
68	Q-free ASA	935 487 242	IT	35,80 %	13,80 %	3	0	3	3	3	3	0	3	0	3	3	0	0	24	16	150 %
69	Saferoad Holding AS	917 763 909	Industri	0,54 %	0,29 %	3	4	3	3	3	3	3	3	0	3	3	3	0	34	38	89 %
70	Salmar ASA	960 514 718	Konsumvare	32 %	19 %	3	4	3	3	3	3	0	0	0	3	0	0	0	22	26	85 %
71	Scanship Holding ASA	996 819 000	Industri	54,00 %	20,15 %	3	3	2	3	3	0	0	3	0	3	0	0	0	20	26	77 %
72	Schibsted ASA	933 739 384	Konsumvare	31,50 %	17,10 %	3	3	3	3	3	3	3	3	0	3	3	0	0	30	35	86 %
73	Self Storage Group ASA	818 096 712	Industri	0,09 %	0,07 %	3	4	3	3	3	3	0	0	0	3	3	0	0	25	29	86 %
74	Sogn og Fjordane Energi AS	984 882 092	Energi	92,00 %	38,70 %	4	1	3	3	3	0	0	0	0	3	0	0	0	17	23	74 %
75	Spectrum ASA	992 470 763	Energi	94,00 %	54,60 %	4	3	2	3	3	3	0	3	0	3	0	0	0	24	29	83 %
76	Storebrand ASA	916 300 484	Finans	20,40 %	1,10 %	4	4	4	3	4	3	0	3	3	3	3	3	0	37	38	97 %
77	Strongpoint ASA	982 769 221	IT	29,10 %	11,70 %	4	4	4	3	3	3	0	3	0	3	0	3	0	30	32	94 %
78	Techstep ASA	977 037 093	IT	17,10 %	10,10 %	3	3	4	3	3	3	0	3	0	3	3	0	0	25	35	71 %
79	Telenor ASA	982 463 718	Telekom	49,00 %	15,16 %	4	4	3	3	3	3	3	3	0	3	3	0	0	32	29	110 %
80	TGS Nopec Geophysical Company ASA	976 695 372	Energi	67,70 %	57 %	4	3	4	3	3	0	0	3	0	3	0	0	0	23	26	88 %
81	Tomra Systems AS	927 124 238	Industri	11,10 %	6,20 %	3	3	2	3	3	3	0	3	0	3	3	0	0	26	32	81 %
82	Trønderenergi AS	980 417 824	Energi	12,30 %	6,40 %	3	1	3	3	3	0	0	0	3	0	0	0	0	16	23	70 %
83	Vardar AS	977 028 442	Energi	22,70 %	5,10 %	3	3	3	3	3	3	0	3	0	3	3	0	0	27	32	84 %
84	Vegamot AS	935 162 718	Tjenester	43,17 %	1,97 %	1	3	3	3	3	3	0	3	3	3	0	0	0	25	32	78 %
85	Veidekke ASA	917 103 801	Industri	3,35 %	0,63 %	3	3	3	3	3	0	0	0	0	3	0	3	0	21	26	81 %
86	Virtz Group AS	813 914 042	IT	78,00 %	21,40 %	4	3	3	1	3	3	0	3	0	3	0	0	0	23	29	79 %
87	Wallenius Wilhelmsen ASA	995 216 604	Industri	14,00 %	5 %	3	3	3	3	3	3	0	3	0	3	0	0	0	24	29	83 %
88	Webstep ASA	996 394 638	IT	20,50 %	13,90 %	3	3	1	3	3	3	0	3	0	3	3	0	0	25	32	78 %
89	XXL ASA	995 306 158	Forbruksvare	6,70 %	3,37 %	4	4	3	3	3	3	0	0	0	3	0	3	0	26	29	90 %
90	Yara International ASA	986 228 608	Industri	2,52 %	1,52 %	4	4	2	3	3	3	0	3	0	3	3	3	0	31	35	89 %
91	Zalaris ASA	981 953 134	IT	121,00 %	25,70 %	3	4	3	3	3	3	0	0	0	3	3	0	0	25	29	86 %
92																					

Vedlegg 7.3: Fortsettelse på 7.2: Liste over utvalget og de målte kvalitetsscorene